

UKRAINA • SID 10

Ambassadören:
"Vi ger inte upp"

NYHETER • SID 18

AI-bilder hot
mot försvaret

TJUGOFYRA7

En tidning utgiven av Myndigheten för civilt försvar

#69 | April 2026

Så tacklade Kramfors tre akuta väderhändelser

■ Det senaste halvåret har det varit upp till bevis för Västernorrlands krisberedskap. Kramfors kommun drabbades hårt av både skyfall, storm och snökaos: röda vädervarningar, VMA:n, förstörda vägar, avskurna byar, elavbrott, evakueringar med bandvagnar, kontaminerat dricksvatten, dammar på bristningsgränsen, inställd kollektivtrafik och insnöade fordon. Genom påfrestningarna har kommunen också dragit stora lärdomar. – Både inlärningskurvan och utvecklingskurvan har varit väldigt branta, konstaterar säkerhetschefen Anton Gustafsson. I det här numret delar han med sig av några av lärdomarna.

Sidan 6

UKRAINA

Bygger BB under jord

Underjordiska förlossningsavdelningar ska ge skydd åt kvinnor som föder barn nära fronten. Ingenjören Tommy Lindström bidrar på plats i Charkiv.

Sidan 12

ARBETSTIDER

Politiker tar strid för dygnspass

Två riksdagspolitiker kräver att dygnspass ska tillåtas. Martin Melin (L) säger: "Här har vi ett problem – se till att lösa det!"

Sidan 4

TRIAGE

Nationellt system

För första gången får hela landet en gemensam modell för kategorisering av sårade vid masskadehändelser.

Sidan 3

Krigsliknande scenario under stor övning

Sidan 14

En beväpnad man hotade kommunledningen i stadshuset i Kumla. Samtidigt landade en missil i en byggnad i närheten. Nej – det var aldrig någon fara. Men övningen Solstorm 2026 testade kommunens, Polisens, ambulansens och räddningstjänstens beredskap samtidigt.

DEBATT: ISFACKLOR HÖR INTE HEMMA PÅ NATTKLUBBAR • SID 24

Ledarskap i osäkra tider

➔ När detta skrivs är konflikten i Mellanöstern en stor osäkerhet som påminner oss om våra sårbarheter – inte minst försörjningsflöden och finansiell stabilitet – samtidigt som vi på hemmaplan möts av hybridattacker i form av sabotage mot infrastruktur, återkommande cyberangrepp och politiska påverkanskampanjer.

Rysslands krig mot Ukraina fortgår med oförminskad intensitet. Jag besökte Ukraina i februari och märkte att den här vintern har tagit hårt på civilbefolkningen. Ryssland har utnyttjat kylan för att pröva ukrainarna, målmedvetet genom återkommande attacker mot kritisk infrastruktur, inte minst energiförsörjningen. Ändå finns det en stark motståndsvilja i samhället. Ukrainarna kommer aldrig ge upp!

I Ukraina fick jag än en gång uppleva hur Sveriges stöd gör skillnad – nu senast med stödet för energiförsörjning. Det har minskat lidandet och bidragit till att rädda liv. Inte minst donationer från räddningstjänst, regioner, kommuner, företag och myndigheter.

Vid besöket deltog jag i en överlämningsceremoni av en båt till SESU (State Emergency Service of Ukraine). Med en flotta av båtar kan de utveckla en helt ny förmåga för räddnings- och minröjningsoperationer i Svarta havet och längs floderna. Båten som överlämnades var skänkt av Storstockholms brandförsvär.

Vi ska vara stolta över att Sveriges civila stöd till Ukraina sedan 2022 har utvecklats och anpassats för att svara upp mot de föränderliga ukrainska behoven. Ukraina utkämpar kriget – inte bara för sin frihet – utan också för vår och

LEDARE**Mikael Frisell**
generaldirektör

Dagens situation kräver att vi ledare, formella och informella, styr i större osäkerhet och bland större risker.

Europas skull. Därför behöver stödet fortsätta så länge som Ukraina behöver det.

Samtidigt understryker erfarenheterna från drygt fyra år av krig och försvar mot den storskaliga ryska invasionen hur viktigt det är att vi i Sverige nu snabbt stärker vår egen förmåga. Och tempot i arbetet på hemmaplan är högt. 1 juni träder ny lagstiftning i kraft för skyddsrum och skyddade utrymmen liksom för utrymning och inkvartering. Myndigheten för civilt försvar kommer också att ge ut nya föreskrifter inom området.

Vi har också just lämnat svar på flera regeringsuppdrag inom området skydd av civilbefolkningen. Ett rör gemensam planering med Finland. Den nu framtagna planeringen beskriver hur vi tillsammans ska ta hand om okontrollerade större befolkningsrörelser.

Samtidigt utvecklar vi VMA-systemet som kompletteras med SE-Alert i sommar. Det ger helt nya möjligheter att snabbt kunna varna ett stort antal människor vid omedelbar fara.

Vi utvecklar också tillsammans med Försvarsmakten förmågan att kunna varna allmänheten vid hot från luften. När nu årets kull av ungdomar kallas till mönstring har de för första gången på mycket länge möjligheten att skrivas in till grundutbildning med civilplikt i räddningstjänst. En resurs som kommer att utgöra ett välkommet och nödvändigt tillskott till räddningstjänsten för höjd beredskap och krig. Vi börjar i liten skala, men kommer skala upp till 2 000 civilpliktiga per år.

Sammantaget ökar vi just nu snabbt förmå-

gan att skydda civilbefolkningen – såväl i kris som i höjd beredskap och krig.

Och allt detta behövs. Vid årsskiftet presenterade vi vår senaste delredovisning av förmågebedömningen för det civila försvaret. Där konstaterar vi att förmågan fortsatt stärkts under 2025. Utvecklingen har varit positiv i alla beredskapssektorer och civilområden. Nato-medlemskapet i kombination med det fortsatt allvarliga omvärldsläget, har drivit upp tempot i utvecklingen. Krigets krav som dimensionerande planeringsförutsättning för utvecklingen av det civila försvaret har fått ett allt större genomslag. Vi återkommer med en ny bedömning av den samlade förmågan i maj, men redan nu står det klart att arbetet med att bygga motståndskraft i samhället måste fortsätta i ett högt tempo.

Men – och det är viktigt att betona – även om utvecklingen går åt rätt håll är den inte tillräcklig givet omvärldsläget. Det kräver ökade resurser – inte minst till arbetet med kommunernas beredskap. Nyligen presenterades medel på drygt 1,5 miljarder till arbetet med att stärka motståndskraften i kommunerna men vi ser att resurserna behöver öka ytterligare kommande år. Behovet lyfter vi på flera sätt, bland annat till Försvarsberedningen.

Dagens situation kräver att vi ledare, formella och informella, styr i större osäkerhet och bland större risker. Hoten är fler, mer komplexa och de kartor vi lärt oss att orientera efter gäller inte längre. Det ställer stora krav på ledarskapet på alla nivåer i det civila försvaret.

TJUGOFYRA7

Tjugofyra7 bevakar utvecklingen inom Myndigheten för civilt försvars ansvarsområden och ska stimulera till debatt i dessa frågor. Enbart ledaren på sidan 2 är att betrakta som myndighetens officiella linje.

REDAKTIONEN

Maria Norell
journalist, ansvarig utgivare
010-240 51 63
maria.norell@mcf.se

Jonas Klint
journalist
010-240 50 49
jonas.klint@mcf.se

Adress:

Myndigheten för civilt försvar, Tjugofyra7, 651 81 Karlstad.

E-post: redaktionen@tjugofyra7.se

Webb: www.tjugofyra7.se

Upplaga: 30 000.

Tryckdag: 30 mars.

Nästa nummer är ute: 17 juni.

Tryck: Pressgrannar, Linköping.

Som huvudregel är handlingar som inkommer till Myndigheten för civilt försvars tryckta periodiska tidskrift Tjugofyra7 allmänna handlingar som kan begäras ut av allmänheten.

Ett undantag från den huvudregeln är att meddelanden/tips som inkommer till Tjugofyra7, för offentliggörande i tidningen, inte utgör en allmän handling (se 2 kap. 14 § tryckfrihetsförordningen).

Däremot utgör myndighetens e-postlogg en allmän handling, vilket innebär att tipslämnarens identitet i denna handling kan bli offentlig eftersom det inte finns någon sekretessbestämmelse som tillåter att uppgiften hemlighålls.

9

17

22

INNEHÅLL #69

NYHETER

Larmcentraler hjälper varandra

Sidan 8

Döva lärde om krisberedskap

Sidan 9

Forskar för mer rättvist skydd

Sidan 17

God motståndskraft inför valet

Sidan 19

Plan för jämställd räddningstjänst

Sidan 20

Statistik visar färre uttryckningar

Sidan 26

Blåljushjältar utsedda

Sidan 28

ERFARENHETER

Brandspridningen svår att förutse

Sidan 22

Faror vid släckinsats i torvtäkt

Sidan 23

MIN ÅSIKT

Rätta till systemfelet

Sidan 25

Det nationella systemet för prehospital masskadetriage ger alla aktörer samma färgkoder, samma begrepp och samma arbetsprocesser. Systemet är redan testat vid stora nationella katastrofövningar och beskrivs som ett viktigt steg i att stärka Sveriges krisberedskap.

FOTO: MELKER DAHLSTRAND

Nationellt system för att kategorisera sårade

För första gången får hela landet en gemensam modell för hur masskadetriage ska genomföras.

– Ett enhetligt system gör att det blir patientsäkrare, säger Jan Andersson, utredare på Socialstyrelsen.

■ Triage innebär att snabbt kategorisera sårade efter hur allvarliga deras skador är. Detta för att vårdens resurser ska användas där de gör störst nytta.

Tidigare har triage hantrats olika i landets regioner, vilket riskerar att leda till varierande bedömningar. Med det nya, nationella systemet för prehospital masskadetriage minskar den risken.

– Det ökar träffsäkerheten i bedömningarna och gör vården mer rättvis och effektiv, säger Jan Andersson.

Systemet ger alla aktörer samma färgkoder, samma begrepp och samma arbetsprocesser.

Modellen lanseras av Socialstyrelsen och är framtagen i bred samverkan med regioner, myndigheter och experter.

– Vi plockade ut några bra triagesystem som vi ser fungerar i vår närhet och i Europa, och som är Nato-kompatibla. Sedan har Katastrofmedicinskt centrum i Linköping hållit konsensus-workshops tillsammans med aktörerna och mejslat fram den här algoritmen, med syftet att den ska vara enkel och användbar.

Det nya triagesystemet ska användas av hälso- och sjukvårdspersonal, men förhoppningen är att även Polisen, räddningstjänsten, Försvarmakten och frivilligorganisationer ska hoppa på tåget.

Jan Andersson beskriver intresset som stort från samtliga håll.

Jan Andersson

– Masskadehändelser innebär ju per definition att resurserna inte räcker till. Då måste man, i vårt fall, ta hjälp av andra regioner, polis och räddningstjänst. Det finns inget utrymme för osäkerhet. Den här algoritmen fungerar för alla, jag tror det är hemligheten bakom att den slagit så väl ut.

Bland annat har Myndigheten för civilt försvar redan anammat masskadetriagen i såväl grundutbildningar som RUHB-utbildningen (räddningstjänst under höjd beredskap).

Yvonne Näsman på myndighetens avdelning för räddningstjänst var en av de som deltog i expertgruppen på Katastrofmedicinskt centrum.

– Enkelheten, och att fler aktörer erbjuds möjligheten att jobba i enlighet med de nya nationella riktlinjerna, kommer göra att vi vinner tid för de drabbade. Från vår sida ser vi bara positivt på det hela.

Tanken är att modellen ock-

så ska kunna användas som en första triage för patienter som blivit spontanevakuerade till sjukhus i samband med masskadehändelser.

Under 2026 inleds införandet av systemet i regionerna genom särskilda instruktörsutbildningar och praktisk träning. Målet är att alla regioner ska kunna använda modellen i slutet av året.

MARIA NORELL

FAKTA

Masskadetriage

■ Vid masskadehändelser räcker inte ordinarie rutiner till. Masskadetriage är en snabb metod för första bedömning av skadade, där fokus ligger på tre avgörande tillstånd: att stoppa livshotande blödningar, säkra luftvägar vid syrebrist och identifiera tecken på allvarlig skullskada.

■ Varje bedömning tar ungefär 60 sekunder och syftar till att prioritera rätt för att rädda så många liv som möjligt.

Ny resurs: skydd för 1 000 personer

Myndigheten för civilt försvar har på uppdrag av EU tagit fram nödbostäder för över 1 000 personer.

Projektet ska kunna ge människor i drabbade områden ett tillfälligt boende.

■ Det var dåvarande MSB som 2022 fick uppdraget av EU att utveckla och förvalta en långsiktig förmåga för nödbostäder inom ramen för EU:s civilskyddsmekanism rescEU.

Projektet, med en budget på närmare 300 miljoner kronor, ska öka förmågan på EU-nivå att snabbt och flexibelt kunna erbjuda tillfälligt skydd för befolkningen i krisdrabbade områden.

I nödbostäderna, som ska kunna ge 1 050 personer skydd, finns sängar, lakan, belysning, solcellsladdning för mobiler med mera, samt toalett och dusch. Det finns även möjlighet att lägga till vattenrening samt tvättutrymme.

Resursen ska vara anpassningsbar för olika miljöer och klimatförhållanden och den ska även vara delvis anpassad till personer med särskilda behov.

Om inte hela resursen skulle behövas kan den delas upp i 15 separata delar med kapacitet för 70 boende per del, vilket stärker flexibiliteten.

Myndigheten för civilt försvar är ansvarig för utvecklingen samt underhållet av förmågan, såväl som transport av material och uppsättning av nödbostäderna vid insats.

Projektet har rekryterat och utbildat personal i myndighetens resursbas som ska ansvara för bland annat uppsättning av materialet vid Myndigheten för civilt försvars lager i Kristinehamn.

Personalen utbildas och övas för att vara beredda att göra insatser.

I slutet av maj kommer en övning ske i Kristinehamn.

EU finansierar merparten av kostnaderna i projektet, som pågår till slutet av år 2028. Resursen beräknas vara fullt utvecklad och redo för insats i slutet av september 2026.

JONAS KLINT

Höga politiker ryter ifrån o

■ "Vi måste lyssna på dem som har problem och sedan göra någonting åt det"

Brandmännen som kämpar för att få jobba dygnspass utan dispensförfarande verkar ha medvind i debatten just nu.

Riksdagsledamöter från olika partier har uttryckt stöd för att Sverige borde göra en ny tolkning av EU:s arbetstidsdirektiv.

■ Den 4 februari stod Ann-Sofie Lifvenhage (M), ledamot i trafikutskottet, i riksdagen och höll ett brandtal för brandmännens rätt att få jobba dygnspass.

Lifvenhage hänvisade till en interpellationsdebatt någon vecka tidigare där det diskuterades hur man ska rekrytera fler brandmän och göra yrket mer attraktivt.

– Det är viktigt, för tyvärr blir de som sagt bara färre – inte för att de inte längre drömmer om att få vara superhjältar utan för att SKR och Kommunal fortfarande inte har förstått att svenska brandmän likt sina kollegor i andra EU-länder vill ha möjlighet att jobba flexibla dygnspass med goda återhämtningsmöjligheter året om.

Att EU-regelverket skulle förbjuda dygnspass avfärdar hon helt.

Ann-Sofie Lifvenhage, riksdagsledamot (M).

– Ingen kommer heller att tacka Sverige för att vi gör något andra inte gör bara för att vi tror att vi gör rätt och att det inte finns andra sätt. Men det gör det. Jag får ont i magen på riktigt när Marcus Aronsson med flera engagerade brandmän från hela landet skickar artikel på artikel och mejl på mejl som visar läget i Sverige.

Signalerna om att missnöjet är stort i brandmannakåren och att många erfarna brandmän funderar på att sluta oroar henne.

– De slutar med något Sverige har brist på och som de är ruggigt skickliga på bara för att det finns folkvalda och fackliga

Martin Melin, rättspolitisk talesperson (L).

företrädare som inte kan ta en prestigeförlust.

Tondövheter och arrogans är orden hon använder om beslutsfattarna som har de här besluten i sin hand, framför allt SKR och Kommunal.

– **Det är få saker** som jag skäms så mycket över än någon annans vägnar, som att de med gemensamma krafter inte har löst problemet vid det här laget. Det här duger verkligen inte.

Bara någon dag efter hennes tal publicerade Expressen en debattartikel signerad Martin Melin, riksdagsledamot och Liberalernas rättspolitiska talesperson.

"Räddningstjänsten blöder

Marcus Aronsson, Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.

– man tappar folk och har svårt att rekrytera", inleder han.

Han konstaterar att brandmän på många platser tidigare kunde jobba dygn, det vill säga arbeta 24 timmar i sträck för att sedan vara lediga i ett eller två dygn innan de arbetar 24 timmar igen.

– Det har fungerat bra. Brandmän, arbetsgivare och medborgare har varit nöjda.

Efter att EU:s arbetstidsdirektiv började tolkas på ett nytt sätt i Sverige omkring 2022 beslutade SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, och fackförbundet Kommunal att brandmän inte längre skulle arbeta 24-timmarpass.

– Vi politiker måste lyssna på

dem som har problem och sedan göra någonting åt det. Här har vi ett problem – se till att lösa det!

En som har arbetat hårt för att skapa opinion i den här frågan är brandmannen Marcus Aronsson på Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund. Han tycker att det är bra att riksdagspolitiker uttalar sig så tydligt i frågan.

– Detta har vi väntat på. Jag vill ge en eloge till alla som krigat, skrivit debattartiklar, påverkat lokalpolitiker, pratat med sina arbetsgivare. Man ser att den kommunikation vi fört hela tiden är den som politikererna står och säger nu.

■ **Det här är en fråga som enligt den svenska modellen avgörs av arbetsmarknadens parter, det vill säga arbetsgivare och fack. Vad kan de här utspelen från politikerna betyda?**

– Vi hoppas att den här extra pressen ska få parterna att inse att de måste lyssna på oss.

– Jag är också en förespråkare av den svenska modellen. Men när man möts av fullständig tystnad och vägran att lyssna på oss då fungerar inte den svenska modellen.

Att politiker vill gå in och gö-

Räddningschefen: "Det handlar om flexi

Det är egentligen inte dygnspassens vara eller inte debatten borde handla om.

Det menar Peter Arnevall, förbundsledare och räddningschef i Storstockholms brandförsvär.

– Det är flexibilitet medarbetarna är ute efter.

■ Som arbetsgivare står han på samma sida som brandmännen i frågan om den svenska tolkningen av EU:s arbetstidsdirektiv, som lett till att det krävs ett dispensförfarande för att få ha dygnspass i schemat.

Han skulle också vilja ha scheman som gör att de anställdas arbets- och privatliv går ihop bättre än det gör för många i dag. Men han tycker att det är fel att bara prata om

möjligheten att ha 24-timmarpass.

– Medarbetarna vill ha möjlighet till flexibilitet i sina liv. Det är arbetsgivarna också ute efter. Vi vill inte ha en statisk schemaläggning.

Det stora problemet som han ser är de fasta dygns- och veckobryttiderna som han blir låst till. De är en följd av arbetstidsdirektivet, och att dygnspassen uteblir är en följd av bryttiderna.

– Det blir helt statisk, linjär schemaläggning. Är det någonting vi vet om räddningstjänsten är det att vår verksamhet är synnerligen dynamisk. Insatser dyker upp, det sker bränder, olyckor, kriser, vi är tvungna att tänka om och planera om. Det är det som blir utmanande när

Peter Arnevall, förbundsledare och räddningschef i Storstockholms brandförsvär.

man har en mer statisk schemaläggning som nu.

Han menar att diskussionen bara fokuserat på dygn, och det har inte gynnat brandmännen själva.

– Hade man diskuterat flexi-

bilitet hade diskussionen varit en helt annan.

Han säger att det många medarbetare är ute efter är att kunna byta pass med varandra för att få ihop sitt privatliv. Men i och med att dygns- och veckobryten ligger som de ligger är det svårt att byta.

– **Hela diskussionen** som är i delar av media och sociala medier har blivit lite onyanserad. Vilket är synd för det har inte gynnat oss på något sätt. Folk tror att "brandmännen vill bara jobba dygn".

– Jag har 550 brandmän. Det kanske finns 100 av dem som vill jobba dygn, men 400 av dem är inte ute efter fler dygn utan mer flexibilitet och att kunna byta pass.

Möjligheten att erbjuda flexibla scheman skulle kunna vara en fördel i kampen om arbetskraften, menar han. Men det finns flera andra saker han efterlyser också.

– Det finns en stereotyp bild av vad brandmän gör och inte gör. Den bilden behöver nyanseras. Vi behöver bli bättre på att visa hur fantastiskt roligt det är att jobba inom räddningstjänsten.

Förändringarna som är på gång inom SMO-utbildningen (utbildning i skydd mot olyckor) är han positiv till.

– Jag tror att det kommer att bli väldigt bra. Vi bibehåller den gamla modellen och kompletterar med ett arbetsgivarpar som liknar den gam-

m dygnspassen

Att EU-regelverket skulle förbjuda dygnspass avfärdas helt av en riksdagspolitiker som engagerat sig i debatten om dygnspassen.

FOTO: CHRISTIAN FERM

ra förändringar i reglerna blir då ett naturligt steg, menar han.

– Viser i andra branscher, lärarna till exempel, hur politiker stiger in när det inte fungerar. När den svenska modellen inte fungerar då måste politikerna gå in och styra upp.

Den viktigaste effekten av att höga politiker uttalar sig på det här viset är att det skapar ett opinionstryck som i längden kommer att få effekt på dem som avgör frågan, tror han.

– I år är det valår, det kanske också ger oss lite vind i seglen.

Det handlar inte bara om räddningstjänsten, det handlar om personlig assistans, ambulans, LSS, kanske hemtjänst och äldreomsorg. Det är hundratusentals väljare. Det här är den absolut viktigaste frågan för oss.

JONAS KLINT

bilitet – inte dygnspass”

la 15-veckorsutbildningen. Det kommer att finnas flera vägar in.

Det kommer att underlätta rekryteringen av en grupp som hittills har varit svår att locka: de som har familj och i dag jobbar med något annat.

– Vi har haft svårt att rekrytera de här som ställer om mitt i livet, de kanske är 35 år, de har jobbat som bilmekaniker, undersköterska, ingenjör eller vad som helst och så tänker de att ”nu vill jag bli brandman”. Då måste man gå två år på högskola igen. Det är inte alla som klarar av det, de har lån, familj och barn.

– Då skulle det här komplementet med att vi anställer först, ger en grundutbildning och sedan skickar på en SMO-utbildning möjliggöra för fler kategorier människor att söka sig till yrket. Det tror jag på.

Att bemanna under den kommande sommaren har som vanligt varit en utmaning, säger han. Men även i år har det gått att lösa med frivilliga uppgörelser. Arbetsgivaren erbjuder extra ersättning om man flyttar sin semester till någon annan del av året.

– Sommaren är alltid en utmanande period för oss. Men vi har å andra sidan aldrig saknat personal på passen. Det är inte så att vi har gått ner i bemanning. Det gör vi tillsammans med medarbetarna och arbetstagarorganisationerna.

Storstockholm har aldrig behövt släppa på kravet att

Protester räddade kvar rökdykning i Östergötland

Rökdykningen på ett antal deltidstationer i Östergötland har varit en glödhet fråga.

Från nedläggningshotad till räddad.

– Det var ett klokt beslut, säger John Wernhede, Kommunals arbetsplatsombud till Tjugofyra7.

John Wernhede, Kommunals arbetsplatsombud.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

■ Det var i oktober som direktionen för Räddningstjänsten Östra Götaland (RTÖG) tog ett inriktningsbeslut om att rökdykningen vid stationerna i Bestorp och Ulrika skulle avvecklas. Stationen i Östra Husby skulle utredas ytterligare, hette det då.

Beslutet väckte stor oro och protester. Facken Kommunal och BRF satte press på RTÖG, och brandmän i Bestorp och Östra Husby startade namninsamlingar. Byalag och föreningar agerade. Det mullrade på sociala medier. Tidningarna publicerade insändare.

i rätt tid. Om det skapas oro, irritation och otrygghet innan och informationen kommer från fel håll, då är man inte mottaglig.

Brandmannen John Wernhede, Kommunals arbetsplatsombud, säger till Tjugofyra7 att det är viktigt att rökdykningsförmågan finns kvar på de aktuella orterna.

– Jätteviktigt! Landsbygden har samma rätt till trygghet som alla andra. Lagen om skydd mot olyckor (LSO) gör gällande att alla i Sverige ska ha ett likvärdigt skydd, anpassat efter de lokala förutsättningarna.

■ **Hur togs det här beslutet att behålla rökdykningen emot av människorna som bor i de aktuella områdena?**

– Alla verkar vara nöjda med beslutet. Nu har Räddningstjänsten chans att göra en livsavgörande skillnad för dem som bor på orten, vilket såklart är en trygghet. Dessa duktiga brandmän och brandbefäl är också en del av ett större sammanhang i systemet. Deras rökdykarförmåga är en viktig kugge för att vi ska kunna hantera komplexa och resurskrävande räddningsinsatser inom hela RTÖG.

■ **Hur känns det i dag, med några månaders distans till beslutet?**

– Det var ett klokt beslut och det är bra att man kan ändra sig och backa på det tidigare beslutet om att avveckla rökdykningen.

JONAS KLINT

RTÖG höll i oktober en presskonferens där förbundsdirektören Ulf Lago enligt lokaltidningen Corren bland annat sa att ”De negativa konsekvenserna av förslaget bedöms som små”. Han sa också att det finns alternativa metoder till rökdykning.

När beslutet skulle tas på årets sista sammanträde i den politiska direktionen kom en tvärvändning. Rökdykningen räddades kvar.

En tid efter beslutet att upphäva inriktningsbeslutet intervjuades Mari Hultgren (S), ordförande i RTÖG, av Corren.

– Våra medarbetare kände sig inte trygga. Det blev ett problem eftersom medborgarna på landsbygden kände sig otrygga, sa hon då.

– Förändring innebär ju alltid en oro för man vet ju inte vad som kommer sedan. Och vi har inte lyckats beskriva det.

Hon tror att kommunikationen kring beslutet påverkade reaktionerna.

– Processen hade sett annorlunda ut om vi hade kunnat följa planen för kommunikationen. Människor är mer mottagliga för information om den kommer från rätt håll och

Ett halvår med väderkaos

■ Så hanterade Kramfors skyfall, storm och snöoväder

Skyfall, storm och snökaos.

Det senaste halvåret har det varit upp till bevis för Västernorrlands krisberedskap.

– Både inlärningskurvan och utvecklingskurvan har varit väldigt branta, berättar Anton Gustafsson, säkerhetschef i hårt drabbade Kramfors kommun.

■ Tre akuta väderhändelser som innehåller röda vädervarningar, VMA:n, förstörda vägar, avskurna byar, elavbrott, evakueringar och kontaminerat dricksvatten.

Men även en stor dos solsken, sett till hur bra samarbete och samverkan har fungerat.

– Vi har en fantastisk regional samverkan i Västernorrland, konstaterar Anton Gustafsson.

Skyfallet

Det började med skyfallet den 7 september i fjol. SMHI gick ut med en gul vädervarning för skyfallsliknande regn, mellan 50 och 60 millimeter spåddes komma i Kramfors.

Anton Gustafsson berättar att kommunen inte vidtog några större åtgärder.

– Gula vädervarningar är vi ganska vana vid. Vi ger en heads up till våra verksamheter, men det brukar generellt sett inte få några större konsekvenser på samhällets funktionalitet.

Den här gången blev det dock annorlunda. Officiella väderstationer i kommunen visade att det föll 123,5 millimeter regn på mindre än tolv timmar, och inofficiella rapporter från privatpersoner visade upp till 180 millimeter.

– Vi blev lite överraskade, bå-

Anton Gustafsson, säkerhetschef i Kramfors kommun.

de över skyfallets intensitet och dess konsekvenser.

Steg ett blev att skapa en lägesbild för hur det såg ut i det ganska stora geografiska området.

Räddningstjänsten gick ut med ett VMA om potentiellt underminerade vägar och uppmanade folk att inte bege sig ut i trafiken.

– Det var tur att skyfallet inträffade en söndag när det är mindre folk i rörelse.

Konsekvenserna av skyfallet skiljde sig åt från exempelvis Örnsköldsvik, där ett område blev kraftigt översvämmat. I Kramfors kommun handlade det primärt om dammar som var på bristningsgränsen samt några kommunala och en hel del enskilda och statliga vägar som var avskurna.

Medan dammarna hanterades genom att räddningstjänsten la ut sandsäckar, ledde de avskurna vägarna till att flera byar blev avskurna under en period.

Det fick stor påverkan på hemtjänsten och hemsjukvården som inte kunde ta sig fram till alla brukare. Bemanningen ökades och ett fåtal brukare

evakuerades till särskilda evakueringslägenheter.

Ett av kommunens boenden fick dessutom omfattande vattenskador, så även dessa brukare behövde omlokaliseras.

– Rent organisatoriskt var det en stor belastning på vissa verksamheter.

Men skyfallet fick mer långtgående konsekvenser än så. Ett läckage hade orsakat att dricksvattnet på större delen av ledningsnätet blivit kontaminerat med koliformabakterier, som bland annat kan orsaka mag- och tarmproblem.

Kommunen gick ut med kokningsrekommendationer som löpte i 16 dagar och berörde cirka 9 000 hushåll.

– Detta testade så klart hushållen i Kramfors och fick ganska stora konsekvenser för skolorna, äldreomsorgen och våra produktionskök. Men vi upplevde att de flesta tog det med jämnmood.

Efter skyfallet var det lugnt i ett par månader. Anton Gustafsson och kollegorna såg fram emot att gå på juledighet och återhämta sig efter en intensiv höst.

Då, i mellandagarna, kom stormen Johannes.

Stormen Johannes

Som en direkt lärdom från skyfallet aktiverades krisledning- en så fort vädervarningen för kraftig vind kom.

– Vi var avsevärt mer snabbfotade i hanteringen av Johannes. Det är så mycket enklare att dra tillbaka och backa, än att starta upp och jobba i uppför- backe och motvind för att man är lite sen på bollen.

Han berättar att det första regionala samverkansmötet hölls klockan tio på lördagsförmiddagen. Då var läget relativt lugnt. Innan mötet var slut en timme senare hade antalet strömavbrott ökat från ett 20-tal till drygt 700 stycken.

När stormen var som värst senare under dagen var över 4 000 hushåll – drygt 50 procent – i Kramfors utan ström.

Den kraftiga blåsten gjorde att elnätsoperatörerna inte kunde ge sig ut i fält och det gick heller inte att röja på kommunala vägar.

Andra konsekvenser blev störningar på ledningsnätet, vilket medförde att en del hushåll blev utan vatten i kranarna.

– Sex, sju timmar in i stormen började vi tappa uppkoppling på master runt omkring i kommunen. Eftersom våra trygghetslarm går via mobil uppkoppling, ökade vi bemanningen i hemtjänsten så personalen kunde åka ut mer frekvent.

I vissa områden tappades kontakten med brukarna helt. Då valde kommunen att, i samråd med brukarna, evakuera dessa. Ytterligare brukare evakuerades på söndagen eftersom inomhustemperaturerna hade sjunkit till tio grader.

Det öppnades också tre värmestugor i samverkan med Svenska kyrkan och Folkets hus Nyland. Där kunde de som drabbats av stormen få värme, kaffe, fylla på vatten och ladda mobilerna.

– Kyrkan och föreningen ställde om på bara 20 minuter, vilket vi är extremt tacksamma för. Eftersom vi var på hugget från början gick det snabbt att skapa praktiska lösningar tillsammans.

Översvämningar på väg 90 mellan nösand att undvika att bege sig ut i

Kommunen hade också tät samverkan med länsstyrelsen och myndigheter som Post- och telestyrelsen (PTS), då det kunde finnas svårigheter att nå 112. Det gick ut ett myndighetsmeddelande från PTS om att man kan ta ut simkortet för att ringa 112 om ordinarie mobiloperatör inte fungerar.

Dialog pågick på regional nivå med räddningstjänsten om att bemanna upp brandstationer för att allmänheten skulle kunna larma 112 via dem. Ett par brandstationer bemannades upp men tjänsten behövde aldrig nyttjas.

Till skillnad mot i Gävleborg hade de flesta hushåll i Kramfors fått tillbaka strömmen på måndagen, ett fåtal var strömlösa i bort emot en vecka.

Snöovädret

Några dagar senare kom snösmockan som lamslog de östra delarna av länet.

Oturligt nog sammanföll det med skolstarten.

– Skolplikten är väldigt viktig, det ska mycket till för att vi ställer in skola. Utgångspunkten var att den skulle börja som vanligt.

Så här såg det ut på länsväg 786 i höstas.

Villagata i centrala Kramfors efter skyfallet.

Trots snöovädret tog sig kommunens personal till jobbet.

En anställd på Myndigheten för civilt försvar tog den här bilden på sin bil i Kramfors kommun.

Kramfors och Bollstabruk. Räddningstjänsten Mittnorrland uppmanade boende i kommunerna Kramfors, Sollefteå, Örnsköldsvik och Härjedalen att undvika att köra på grund av många underminerade vägar.

FOTO: MATS ANDERSSON/TT

”Vi har haft snö förr i Norrland, det här fixar vi”, berättar Anton Gustafsson.

På morgonen konstaterades att läget var lugnt och att all personal och alla elever var på plats. Strax efteråt uppgraderades vädervarningen för Kramfors och Härnösand till röd från och med klockan 15.

Trafikverket gick ut med ett VMA där trafikanter uppmanades att inte ge sig ut i trafiken på grund av mycket besvärliga förhållanden. Kollektivtrafikmyndigheten informerade att all kollektivtrafik i Kramfors ställdes in från lunchtid, inklusive skolskjutsar.

– Då blev det bråda tider! Vi behövde säkerställa att alla barn tog sig hem på ett säkert sätt och att det fanns någon hemma att ta emot dem om behov fanns. Personal och rektorer fick i uppdrag att höra av sig till alla vårdnadshavare.

För de som inte hade möjlighet att ta sig hem på ett säkert sätt skulle skolorna ha öppet så länge det behövdes, även under natten.

Vid halv sex på kvällen hade 99 procent av barnen kunnat

Lyckträff

”En lyckträff var att jag överlät bedömningen om att använda bandvagnsresurserna till dem som jobbar i verksamheten”.

Anton Gustafsson, säkerhetschef

ta sig hem och ingen tvingades övernatta på skolan.

Samtidigt behövde kommunen fortsätta förbereda för den röda varningen, där 60-80 centimeter snö beräknades falla det närmaste dygnet.

Anton Gustafsson började kolla vilka bandvagnsresurser som fanns tillgängliga och fick napp hos Trafikverket.

– Att jobba med att hemställa resurser från en annan myndighet var nytt för oss. Vi fattade beslut om att placera en bandvagn i centrala Kramfors och en längs kusten där snöovädret skulle träffa värst.

Säkerhetschefen säger att han kände sig hyfsat trygg när han

gick och la sig på kvällen. Klockan tre på natten väcktes han av ett första samtal från hemtjänsten om att det var en meter snö utanför dörren och det inte gick att få ut bilarna.

– En lyckträff var att jag överlät bedömningen om att använda bandvagnsresurserna till dem som jobbar i verksamheten. Jag såg inget behov av att styra det på central nivå.

Bandvagnen i centrum gick i skytteltrafik resten av dygnet.

I stället för att träffa kusten hade det värsta snöovädret ”fastnat” på samma ställe som höstens skyfall. På sina håll hade det kommit upp till 150 centimeter snö.

På morgonen omlokaliseras bandvagnen vid kusten till centrum, och efter ett tag fick kommunen även tillgång till en tredje bandvagn från Trafikverket. Allihopa fortsatte gå i skytteltrafik till dagen därpå. De användes både för att nå ut till brukare och för att evakuera en del av dem.

– Med tanke på hur mycket snö som föll, skulle jag säga att det var en förutsättning för att kunna garantera en trygg och

nära omvårdnad i hemtjänsten och också patientsäkerheten i hemsjukvården.

Säkerhetschefen konstaterar att det finns många fantastiska berättelser både från skolan och välfärden.

– Personal inom hemtjänsten som var insnöade i sina hem klättrade ut genom fönstret för att kunna ta sig till jobbet. Vid en skola var det över 120 centimeter snö när den skulle öppna på morgonen. Personalen fick krypa och kravla sig in för att öppna verksamheten.

I slutändan hölls alla samhällsviktiga verksamheter öppna, även om det under fredagen inte var obligatorisk närvaro i grundskolan.

– Vi kunde säkerställa att brukare inom hemtjänsten och hemsjukvården var trygga, och kunde upprätthålla funktionaliteten i samhället. Men jag tror också att det hade kunnat se anorlunda ut utan det goda samarbetet med Trafikverket.

Tre akuta, plötsliga väderhändelser under kort tid har varit påfrestande för kommunen, men också lärorikt.

– Jag tror att vi som kommun

FAKTA

Lärdomar

Några lärdomar Kramfors kommun har dragit av de tre akuta väderhändelserna:

■ **Vikten av att agera** i stället för att reagera, att vara proaktiva i krisledningsgruppen och den eventuella stab som behöver tillsättas för att arbeta med händelsen.

■ **Vidga perspektivet** genom att inte bara titta på samhällsviktiga verksamheter utan även det geografiska områdesansvaret. ”Vid skyfallet fick vi tidigt uppfattningen att våra samhällsviktiga verksamheter och kommunala vägar inte var särskilt påverkade, och tappade bort oss lite i den hanteringen. Där var vi å andra sidan väldigt aktiva i samband med stormen Johannes och snöovädret”.

■ **Det finns en osäkerhet i prognoserna.** Tät samverkan med länsstyrelsen behövs, men också med nationella myndigheter som SMHI för att ta höjd för den osäkerheten. ”Med en orange vädervarning hade vi vidtagit fler åtgärder än vi nu gjorde i det förberedande skedet av skyfallet – vi hade ökat bemanningen som jobbar med gata, park, vatten och avlopp och så vidare. Framför allt hade vi jobbat med dammreglering på ett tydligare och mer förebyggande sätt samt haft en annan beredskap i vår interna krisledning”.

■ **Vikten av kontinuerliga uppdateringar** gentemot allmänheten, både förebyggande, under och efter händelsen – även om man inte har någonting nytt att komma med. Kommunen utforskar just nu hur de kan nå ut bättre till den delen av befolkningen som kanske inte är vana vid att myndigheter kommunicerar i officiella, digitala kanaler. ”Hur når vi ut till informella budbärare via kulturföreningar, religiösa samfund, intresseorganisationer och så vidare? Det behöver vi jobba vidare med för att säkerställa att alla i samhället får information i akuta lägen”.

■ **Rusta för det massmediala intresset.** Utse tydligt och tidigt någon som tar mediekontakterna, men säg inte ja till allting. ”Vi hade förfrågningar från ett antal medier som ville åka med i bandvagnar ut till brukare. Där sa vi blankt nej. Bandvagnarna var till för att säkra trygghet och omvårdnad för brukare i hemsjukvården och hemtjänsten. Kom ihåg att ha den integriteten även om det kan bli ett bra inslag”.

har blivit väldigt mycket bättre på att snabbt och tydligt kommunicera gentemot allmänheten, och på att agera och våga ta beslut. Organisatoriskt har det varit en extremt brant utvecklingskurva i och med att vi har hanterat händelser med så pass stora konsekvenser och vi har vuxit internt av hela hanteringen.

MARIA NORELL

Kommunala larmcentraler täcker upp för varandra

Om kommunens larmcentral i Örnsköldsvik slås ut hantaras larmen ändå – i Kalmar, Falköping eller Boden.

Nu bjuder de fyra kommunerna in andra till ett nätverk där larmcentraler täcker upp för varandra.

■ När Jonas Boström, enhetschef för larmcentralen i Örnsköldsviks kommun, började på larmcentralen 2015 engagerade han sig i Nätverket för kommunala samordningscentraler, där kommuner samverkar för att stärka sin krisberedskap och säkerhet.

– Vi var i ett läge där varje kommun skötte sig själv helt och hållet. Det var jättesårbart. Därför frågade jag: ”Varför gör vi inget av den här kraften av att vi är så många?”

Det blev startskottet för ett utvecklingsarbete med målet att få en robust och redundant nationell larmhantering, som skulle funka i alla typer av kriser. Grundidén var att larmcentralerna skulle hjälpa varandra och gå in och ta över larmen från en central som har hög belastning eller slutar fungera.

2019 togs kontakt med dåvarande MSB som nappade och ville vara med i projektet som fick namnet RSN, Robust samhällsviktigt nät.

Det var de ansvariga för larmcentralerna i Boden, Falköping, Kalmar och Örnsköldsvik som slutligen drev RSN-projektet framåt.

–MSB föreslog SGSI (Swedish government secure intranet) som infrastruktur för att sköta den nationella hanteringen och det passade som hand i handske med vårt mål.

Det var framför allt robustheten i SGSI som var tilltalande. Trafiken sker i ett intranät skilt från internet, i krypterade så kallade VPN-tunnlar.

När det gällde larmtekniken föll valet på SOS Alarm.

– Vi har behov av att koppla in till SOS Alarm om våra larm utvecklas till räddningsärenden. Då inleddes en dialog som slutade med att de gjorde det möjligt för oss att köpa tekniken.

Den kommunala larmcentralen hanterar alla typer av larm som finns i en kommun

Jonas Boström, enhetschef för larmcentralen i Örnsköldsviks kommun, vill att fler larmcentraler ansluter sig till RSN – ett samarbete mellan olika kommuner där larmcentraler tillsammans skapar ökad robusthet i larmhanteringen.

FOTO: PRIVAT

förutom 112-samtal. Det kan handla om trygghetslarm, brandlarm, personlarm, överfallslarm, driftlarm, kamera-larm och jour- och teletjänster. Om ett larm ser ut att utvecklas till ett räddningsärende kopplar kommunens larmoperatör det enkelt till SOS Alarm.

De fyra kommunernas larmcentraler är nu sammankopplade så att larmen sömlöst går till en annan larmcentral vid behov.

Att det fungerar fick de ansvariga tidigt bevis för, när man precis hade startat med Örnsköldsvik och Kalmar 2023.

– Vi hade säkrat upp med extra bemanning om något hände med den nya tekniken. Det gick jättebra i två veckor. Då plockade vi bort extrabemanningen, på en fredag. På helgen slocknade allt i vår larmcentral i Örnsköldsvik. Det blev kolsvart i centralen, ingen inkommande trafik, ingenting. Örnsköldsvik var borta från kartan.

Felet berodde på en teknisk barnsjukdom och utlöste febril aktivitet.

– Det blev svart vid midnatt. Tänk dig paniken då. Alla tog bilen och körde in till jobbet och började ringa runt.

Men det som kunde ha blivit katastrof blev i stället ett lyckat test.

– Det var driftavbrott i sex-sju timmar innan fick tillbaka trafiken. Med facit i hand så var det inte ett enda larm som försvann ut i etern. De hanterades av den andra larmcentralen som satt och plockade våra larm hur lugnt som helst. Det har funkat otroligt stabilt och tryggt.

Projektet avslutades vid årsskiftet och har nu övergått till förvaltning.

■ **Vad är den viktigaste lärdomen från projektet?**

– Det handlar om hur vi jobbar. Kommuner har ett väldigt starkt självstyre – ”vi bestämmer själva hur vi ska jobba”. Vi har släppt det till största delen i det här projektet, och det är det som varit framgångsfaktor. Alla de ingående kommunerna har varit helt prestigelösa. Vi har enats om ett likadant arbetssätt vad det gäller larmhantering.

De gemensamma riktlinjerna innebär att man har samma metoder för att hantera inkommande larm och flöden.

För att det förhållningssättet ska genomsyra verksamheten även i framtiden har man inrättat ett RSN-råd, som är det hög-

sta beslutande organet i samarbetet. I rådet är Myndigheten för civilt försvar och SOS alarm adjungerade.

– Sen har vi även gjort en RSN-admingrupp där de mer tekniskt kunniga i larmcentralerna sitter med. De har till uppgift att sammanställa utvecklingsönskemål och idéer som de ska förmedla till RSN-rådet för beslut.

Erfarenheterna av samarbetet med SOS Alarm är positiva.

– De är villiga att vara med, de kan inte leva kvar i sin plattform och har utvecklat den väldigt mycket. Vi har nu ett gott samarbete där SOS Alarm är öppna för våra synpunkter och visar det också genom de förändringar och förbättringar de genomför.

Jonas Boström menar att nyttan med systemet ökar ju fler larmcentraler som ansluter sig.

Att bli en del av RSN är dock inte gratis.

– Vi har ingen exakt prislapp, det är många parametrar. Man måste bland annat ha en egen signalskyddsorganisation, har man inte det måste man skaffa det. Man måste ha SGSI och larmtekniken måste bytas ut. Med mera.

Men att avstå på grund av en hög initial kostnad är kortsiktigt, menar Jonas Boström. Robusthet och ett minskat beroende av internet kostar.

– Det är en milsvid skillnad i robusthet. Hur värderar man den här tryggheten och säkerheten?

När Jonas Boström blickar framåt ser han en rad nya förbättringar som kan förverkligas tack vare RSN. Han vill till exempel få kommuner att även nyttja uppkopplingar via stadsnät och inte enbart via luftburna system genom sim-kort.

– Jag har ett projekt tillsammans med stadsnäsaktörer. Går det i hamn kommer det att få en otroligt robusthöjande effekt på framför allt välfärds-teknik, trygghetslarm, digital tillsyn och sådana saker. I nästa steg kommer det att innebära att de välfärdsförvaltningar som är anslutna till någon av oss inom RSN kommer att få avsevärt mycket mindre driftstörningar på trygghetslarm. Det här kommer att få andra- och tredjehandseffekter som vi inte vet skalan av än.

JONAS KLINT

Susanna Lindgren, ordförande i Värmlands dövas länsförening, Anna Eriksson och Elsa Ask tyckte alla att det var ett givande informationsmöte.

FOTO: JONAS KLINT

Mötet på Värmlands dövas länsförening lockade cirka tio medlemmar.

Döva fick svar på sina frågor om krisberedskap

Hur vi människor betar oss mot varandra i fredstid är avgörande för vår beredskap i krig – så lär känna dina grannar!
Det var ett av budskapen när Myndigheten för civilt försvar mötte Värmlands dövas länsförening på ett lördagssamtal.

■ Beredskap handlar inte bara om mat, vatten, batteriradio och andra fysiska resurser. Sociala interaktioner i vardagen är också viktigt för att rusta sig för kristider.
– Jag vill slå ett slag för ett ”by-tänk”, att grannar hjälps åt, säger Anna Telfors på Myndigheten för civilt försvar.

Hon var under våren inbjuden till ett möte med Värmlands dövas länsförening i Karlstad, där hon informerade om myndighetens arbete med tillgänglighetsfrågor och gav värdefulla tips på hur människor med olika funktionsnedsättningar kan förbereda sig för kris och agera om något händer.
– Myndigheten samarbetar med olika funktionsrättsorganisationer, som Funktionsrätt

Sverige och DHR och har just blivit klara med råd till personer med dövblindhet. Sedan har vi fokusgrupper, framför allt personer med intellektuell funktionsnedsättning, som vi träffar regelbundet och testar vårt material på, för att se hur det vi säger uppfattas.
Ett tiotal medlemmar hade kommit till mötet som teckenspråktolkades. De ställde många frågor och flera gav uttryck för en allmän känsla av utanförskap och utsatthet, när de till exempel inte kan höra eventuella larm.

Anna Telfors håller med om att vi har långt kvar till det önskade läget där alla får tillgång till samma information samtidigt.
– Vi blir bjudna till väldigt många föreningar och organisationer och försöker tacka ja till de sammanhang där vi själva kan lyssna och lära oss mer. Målet med att mötas är att vi ska kunna göra våra råd mer inkluderande hela tiden.
Anna Telfors tipsade om tjänster som personer med hörselnedsättning kan ta del av digitalt, som appar från trafikföretag, Krisinformation.se

(som samlar information från flera myndigheter på samma ställe), text-tv och Sveriges radios app där det finns mycket information i textform, och så klart Myndigheten för civilt försvars egen sajt mcf.se.
– Sedan ett år tillbaka ansvarar jag för myndighetens kontaktcenter. Om människor har hört om något som verkar otäckt på tv till exempel, så ringer de till oss. Där kan man ringa med de tekniker man eventuellt behöver, som hörförstärkning.

Men det viktigaste rådet hon ville ge var att försöka vara så socialt aktiv som möjligt i vardagen. Dels för att kunna få hjälp men också för att själv kunna hjälpa till.
– En myndighet kan inte säga till folk hur de ska umgås på fritiden. Men vi ser att isolering och ensamhet är stora frågor. Det viktigaste för ens hälsa är att ha sociala kontakter och även om du till exempel hör dåligt så finns det andra viktiga uppgifter i totalförsvaret som du kan göra.
Att starta en chattgrupp för grannar kan vara en enkel start. Gemensamma aktiviteter som

städdagar kan också vara ett enkelt sätt att komma varandra närmare.
– Ibland kan det behövas att någon bara börjar.

Hon sa också att det är viktigt att ha kontakt med sin kommun, att vara aktiv i olika funktionsrättsorganisationer och att fortsätta göra sin röst hörd.
– Ta gärna kontakt med din kommun och undersök hur deras planer och beredskap ser ut för döva och hörselskadade. De som arbetar med funktionsrättsfrågor och de som arbetar med beredskap, borde prata med varandra oftare.
Anna Telfors berättade också om det nyligen avslutade EU-projektet PreparEU, som fokuserar på att stärka medborgarna i medlemsländerna att spela en aktiv roll i att hantera olika kriser. Projektet har också velat utveckla Sveriges modell med en mer tillgänglig och demokratisk riskkommunikation och flera av rekommendationerna handlar därför om hur man kan arbeta för en starkt beredskap hos grupper som är särskilt utsatta vid kriser och krig.

JONAS KLINT

FRA: ”En ännu farligare tid väntar Sverige”

Hotbilden mot Sverige och svenska intressen är bred, komplex och allvarig, konstaterar FRA.

■ Försvarets radioanstalt (FRA) skriver i sin årsrapport att omvärldsläget är allt mer krävande.
– Osäkerheten har ökat och risken är stor att den negativa utvecklingen fortsätter under de närmaste åren. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har försämrat säkerhetsläget i Europa, Sverige och närområdet i grunden och för lång tid framåt, säger Björn Lyrvall, generaldirektör FRA.
FRA skriver också att kriget i Ukraina kommit närmare. Man pekar på störningar i satellitnavigeringen i Östersjön, den ryska skuggflottan och militär verksamhet i närområdet.
Förbättrad cybersäkerhet är avgörande för Sverige, betonar FRA.

”Under 2025 har FRA axlat ett ännu större ansvar genom att utveckla Nationellt cybersäkerhetscenter. Under 2025 har fokus legat på att möjliggöra fortsatt expansion av NCSC genom rekrytering och genom att bygga upp organisationen”.

”Vi måste förbereda oss för ett långt krig”

■ Myndigheten för civilt försvars generaldirektör Mikael Frisell säger i SR Ekots lördagsintervju att Sverige planerar för det värsta scenariot – krig – just för att avskräcka från att det ska inträffa.
Han hänvisar till forskning som visar att moderna krig i genomsnitt pågår i omkring tre år.
– Det är självklart att vi måste kunna förbereda oss för ett långt utdraget krig.
Myndigheten för civilt försvar och Försvarsmakten har tillsammans gett ut dokumentet ”Utgångspunkter för totalförsvaret 2025-2030.”
– Där pratar vi om att samhället måste klara av att stå emot en fullskalig invasion under minst tre månader. Under de månaderna ska vi ställa om samhället för att kunna stå emot ett långvarigt krig.

Mikael Frisell

Forskning för starkt motståndskraft i Norden och Baltikum

■ Sju forskningsprojekt ska under de närmaste åren undersöka skilda områden som biologiska hot, medicinsk beredskap och digitala hot mot demokratin. Projekten finansieras av

NordForsk inom området ”Antagonistiska hot”. Utlysningen av forskningsstödet besvarades av 84 sökanden. Sju har nu valts ut och får stöd med totalt 90,7 miljoner norska kronor.

MSB har deltagit i utformningen av utlysningen och bidrar med tio miljoner.
NordForsk är en organisation under Nordiska Ministerrådet som finansierar och faci-

literar nordiskt samarbete genom forskning och forskningsinfrastruktur. I över tio år har NordForsk delat ut medel för forskning inom samhällssäkerhet.

Ukraina-ambassadören: ”

STOCKHOLM

Ryssland mötte inte bara en armé vid invasionen av Ukraina. Man mötte ett helt lands befolkning.

Efter fyra år av krig och terror står människorna fortfarande enade i striden.

– Det är vårt land och vi lämnar det inte, säger Ukrainas ambassadör i Sverige, Svitlana Zalishchuk.

■ Ukraina och landets kamp för självständighet personifieras i Sverige av ambassadören Svitlana Zalishchuk, med bakgrund som journalist, människorätts- och demokratikämpe, parlamentsledamot och säkerhetspolitisk rådgivare i regeringen. Hon tar emot Tjugofyra7 en kall februaridag på den ukrainska ambassaden i Stockholm.

■ Efter fyra år av krig och terror – vilka är de främsta anledningarna till att Ukraina fortfarande är ett fritt land?

– Jag vill svara med fyra ord: people, purpose, performance och partnership. Låt mig förklara: först people, folket. Ryssland invaderade staten Ukraina, men de mötte nationen, folket. Ryssland kom för att beslagta territoriet, men vårt folk bestämde sig för att inte bli förtryckta. Presidenten uttryckte det väldigt klart i inledningen av kriget, i det kända citatet: ”I don’t need a ride, I need ammo”. (Jag behöver inte skjuts, jag behöver ammunition). Han stannade, regeringen stannade, parlamentet stannade och folket stannade för att försvara sitt land. Det är vårt land, det är vårt hem, vi lämnar inte.

– Sedan purpose, syfte. Varför gör vi det? Vi människor är inte bara biologiska varelser, vi är språket vi talar, vi är minnet av våra förfäder, vi är bärare av tidigare generationers värderingar, vi är läsare av våra poeter och författare. Det är syftet, anledningen, till att vi försvarar landet.

– Ryssland hävdar att Ukrai-

Enat folk

”Ryssland invaderade staten Ukraina, men de mötte nationen, folket.”

Svitlana Zalishchuk

Svitlana Zalishchuk ger utmärkelsen Amber heart till affärsmanen Fredrik Hillelson som gjort stora frivilliga insatser för Ukraina.

FOTO: UKRAINAS AMBASSAD

na inte existerar. Propagandan har nått varje medlem av det ryska samhället. Men vi är en stat. Och den här kampen, den här existentiella kampen, bevisar det ännu en gång. Vi har något som är värt att försvara och vi kommer att försvara det.

– Det tredje är performance, prestation. I början av den fullskaliga invasionen hade vi inte alla nödvändiga medel att föra kriget, av naturliga skäl, då Ryssland satsade alla sina militära resurser och mobiliserade hundratusentals soldater för att invadera Ukraina. Men vi anpassade oss snabbt efter invasionen. Vivarinnovativa och det är det som gör att vi lever i dag.

– Och slutligen: partnership, partnerskap. Utan våra vänner hade vi inte kunnat fortsätta det här kriget så länge som vi gjort. Sverige visade ett otroligt ledarskap. Sverige är en äkta vän, som hjälper med vapen, sanktioner, pengar och stöd till det civila försvaret. Det var och är ett strategiskt stöd som bidrar till att vi fortfarande står upp.

■ Hur berett var Ukraina på kriget?

– Svaret har två delar. För det första startade inte kriget 2022. Det var då den fullskaliga invasionen skedde men kriget startade 2014 i och med den ryska annekteringen av Krim och ockupationen av Donbass. Men invasionen blev en chock för systemet och under krigets första år klarade inte staten av att fullgöra sina plikter gentemot sina invånare och regioner. Det som hände då var att civilsamhället började mobilisera sig självt. Små frivilligorganisa-

tioner började utföra uppgifter som normalt låg på staten, vilket bidrog till vår förmåga att försvara oss.

■ Vilka är de viktigaste lärdomarna väst kan dra av hur Ukraina har utkämpat kriget?

– Tre saker. För det första: avskräckning handlar inte om ord, det handlar om förmåga. Jag kom tillbaka från den säkerhetspolitiska konferensen i München i går. Alla ord som uttalades från scenen var riktiga. Problemet är att det var samma ord som jag har hört det senaste året. Så ord måste backas upp av handling. Av produktion. Av materielanskaffning. Av innovation. Det är något av det viktigaste.

– För det andra: Det moderna kriget är en industriell och teknologisk kamp. Sverige har en mycket stark industriell bas. Ni har stridsflygplan, ni har ubåtar, artilleri, drönare, radarteknik och alla sorters vapen. Men samtidigt – vad vi har lärt oss vid fonten är att det konventionella krigets dagar är över. Det moderna kriget är helt annorlunda. Konventionella förmågor måste förnyas, innoveras.

– Innan jag startade mitt uppdrag som ambassadör reste jag till fronten. Jag ville se hur kriget fungerar på nära håll. Vad jag såg var att drönare, det dominerande vapenslaget i dag, har en innovationscykel i produktionen på ungefär en månad. På en månad är det ett helt annorlunda vapen. Varför? Jo det är inte bara vi som är innovativa, Ryssland anpassar också sin krigsföring. Ni har den här starka basen av vapenindu-

Samma ord upprepas

”Jag kom tillbaka från den säkerhetspolitiska konferensen i München i går. Alla ord som uttalades från scenen var riktiga. Problemet är att det var samma ord som jag har hört det senaste året.”

Svitlana Zalishchuk

stri men ni måste vara redo att möta utmaningen att angripa ren också är innovativ.

– Den sista poängen är att civilbefolkningens beredskap också är en militär förmåga. Ett krig är inte bara en uppgift för landets armé. Det är hela samhällets uppgift. Och varje medborgare behöver vara beredd. Först av allt med en förståelse för att det här kan hända. Är jag förberedd? Hur försvarar jag min egen familj och mitt eget hem? Kommer jag att ha belysning, el, värme, resurser? Men också, på lokalsamhällesnivå, hur försvarar vi vår lilla stad, vår by? Hur försvarar vi vår kraftstation, våra mobilmaster så att vi kan kommunicera under den höjda beredskapen? Hur får jag information? Har jag en sladdlös radio, och så vidare.

Svitlana Zalishchuk säger att Sverige ligger långt framme på det här området med Myndigheten för civilt försvar, med totalförsvarskonceptet och med broschyren ”Om krisen eller kriget kommer”.

– Broschyren skrämdde en del partners i andra länder; ”Ni skrämmar upp era egna invånare!”. Men det bevisade att ni är ärliga. Som er statsminister sa på förra Folk- och försvarskonferensen i Sälen: ”Vi lever inte i fred. Det är inte krig, men det är heller inte fred.” Det är ett väldigt bra sätt att uttrycka det, att förklara vad som händer just nu.

■ Vilka är de viktigaste lärdomarna Sverige kan dra av kriget hittills, när det gäller det civila försvaret?

– I början av kriget i Ukraina fokuserade vi på vår förmåga att

Svitlana Zalishchuk, Ukrainas Sverige-som hon ser exempel på i bland annat

försvara oss vid fronten. Men i dag, fyra år senare, när ryssarna har förstått att de inte kan avancera särskilt mycket vid fronten, har de insett att samhällets svaga punkt är vanliga, fredliga invånare. Därför startade de strategisk bombning av våra kraftstationer. Vi är ett stort land, vi har inte tillräckligt med luftförsvar för att skydda alla våra kraftstationer. Genom att skapa humanitära katastrofer och tvinga befolkningen att leva i mörker och kyla under en kall vinter försökte de påverka kri-

Vi ger aldrig upp kampen”

ambassadör, är tacksam för det svenska stödet – militärt, ekonomiskt, politiskt – till hennes land. Hon lyfter också fram det moraliska stödet demonstrationer på gator och torg och engagemang i det svenska civilsamhället.

FOTO: JONAS KLINT

gets utgång och tvinga oss in i ett hörn vid förhandlingsbordet.

Att skydda den civila infrastrukturen är därför avgörande, säger hon. Skyddet i det här sammanhanget är luftvärn, men också fysiskt skydd runt kritisk infrastruktur som kraftstationer.

– Vi byggde betongkonstruktioner som skydd mot missiler. Det kanske inte är något Sverige behöver bygga här och nu, det vet jag inte, men jag tror att regeringen och de styrande på

Beslutsamma
”Vi har något som är värt att försvara och vi kommer att försvara det.”

Svitlana Zalishchuk

lokal nivå behöver ställa sig frågan om ni har resurser att bygga dessa skydd om kriget kommer? Och hur gör ni det?

En erfarenhet från Ukraina

är att elnätet bör vara så decentraliserat som möjligt.

– Viktiga noder i energisystemet är de främsta målen för ryska attacker. Se till att ha någon del av energisystemet decentraliserat, ha backup-kraft, generatorer, möjligheten att generera kraft på lokal nivå.

En annan sak hon lyfter är viktigen av civil-militär samverkan.

– Det finns ett citat jag gillar: ”I en kris växer du inte med uppgiften, du lutar dig mot dina förberedelser.” Du har inte tid att samla folk i mötesrum och

diskutera vad man ska göra nu. Nu ska en överlevnadsinstinkt slå till, och du ska veta vad du ska göra när det blir kris.

– Ni i Sverige har tid att göra de förberedelserna, och det är precis vad ni gör. Civila strukturer måste jobba ihop med militära strukturer för att det ska bli en enda organism som koordinerar krigsansträngningen.

Hon menar också att det är viktigt att höja beredskapen på informationsfronten. Robust teknik som garanterar att

tv-stationer som distribuerar trovärdig samhällsinformation kan fortsätta fungera är en viktig del.

Det är också viktigt att samhället har hög beredskap att stå emot falsk information, menar Svitlana Zalishchuk.

■ **Hur viktigt har det svenska stödet till det ukrainska militära och civila försvaret varit?**

– När det gäller militärt stöd har ni varit ett av de ledande länderna, inte bara när det gäller storleken på stödet. Ni tänker långsiktigt. Ni förmår att lova militärt stöd över de kommande åren, trots att ni kommer att ha ett riksdagsval till hösten. Den enigheten i det politiska toppskiktet är ganska unik, och det är även konsensus i det civila samhället. Det gör att ni hjälper på en strategisk nivå.

– Det humanitära stödet hjälpte oss att absorbera chocken och studsa tillbaka snabbare. Och stödet fortsätter vara starkt, inte bara i år utan även nästa år.

– Du frågade tidigare hur vi kan fortsätta strida efter fyra år. På ett sätt blev kampen en integrerad del av hur vår stat och vårt samhälle fungerar. På samma sätt som vi går till arbetet, förskolor är öppna, sjukhus fungerar, så klarar vi att integrera stridande uppgifter i varje område av samhället. Humanitärt stöd från väst hjälpte oss att bygga den här infrastrukturen.

– **Ni ger också ett** starkt stöd när det gäller energi, eftersom det har blivit en så kritisk fråga den här vintern. För ett par veckor sedan kom beskedet om en miljard kronor till stöd från Sverige för energisystem som hjälper oss att snabbt lösa de största behoven som folk har denna kalla vinter.

Svitlana Zalishchuk säger att man inte heller ska underskatta det moraliska stöd som kommer från bland annat Sverige. Hon nämner bland annat de demonstrationer som arrangeras av olika folkrörelser varje måndag, onsdag och söndag i Stockholm och andra städer till stöd för Ukraina.

– Vi ska till en av dem i dag här i Stockholm, och dela ut utmärkelsen Amber heart (Bärnstenshjärtat) till Fredrik Hillelson.

Fortsättning på nästa sida

Fortsättning från föregående sida

Den svenske affärsmannen har på olika sätt stöttat det ukrainska civilsamhället under kriget, inte minst genom Beredskapslyftet, som samlade in fem miljoner dollar till återuppbyggnaden av ett barnsjukhus som förstörts av ryssarna.

– Amber heart delar vi ut till utlännningar i civilsamhället som kliver fram och hjälper Ukraina i dessa svåra tider. Vi går dit i dag för att säga tack till det svenska folket och särskilt Fredrik, för militärt, humanitärt men också moraliskt stöd.

Något Ukraina verkligen vill ha av Sverige är stridsflygplanet JAS 39 Gripen. Det gjorde Svitlana Zalishchuk en retorisk poäng av under årets Folk- och försvarskonferens i Sälen i januari. Från talarstolen sa hon att hon hade lagt märke till att många av deltagarna på konferensen bar pins med den svenska och ukrainska flaggan.

– Jag tolkar det som en gest av solidaritet och jag tackar er för det. Jag har också en pin, sa hon och visade upp det lilla föremålet på kavajslaget.

– Ni kan antagligen inte se det på långt håll, men jag beskriver det för er: Den har vingar, och det är en liten Gripen av silver. I min mening är detta den bästa symbolen av solidaritet i dag. Den har styrka att försvara Ukrainas suveränitet och territoriella integritet.

Hennes vädjan från talarstolen skedde mot bakgrund av att Ukraina och Sverige hade ingått en avsiktsförklaring att Ukraina ska få köpa upp mot 150 Gripenplan av Sverige. Det meddelade Ulf Kristersson och president Volodymyr Zelenskij på en presskonferens i oktober. Så den punkten på Ukrainas önskelista ser ut att bli uppfylld – frågan är bara när.

■ **Vad säger du om det militära stödet Ukraina har fått av det samlade väst?**

– Utan västs stöd hade vi inte kunnat fortsätta vår kamp. På den militära nivån var det livsavgörande och med tiden allt mer effektivt, men ofta kom det sent och var begränsat. I början av kriget efterfrågade Ukraina stridsflyg, artilleri, stridsvagnar, medel- och långdistansmissiler. Men på alla dessa önskemål blev svaret nej.

Med tiden levererades allt mer avancerade vapen, men fortfarande är det mycket som saknas.

– Några av systemen som

Svitlana Zalishchuk säger att Ukraina är oändligt tacksamma för stödet från väst, men att det finns mer att göra.

FOTO: JONAS KLINT

är nödvändiga för att skapa strategiska fördelar vid fronten har vi fortfarande inte fått, trots vissa löften, som Tomahawks som vi pratade med Washington om, eller Taurus som Tysklands förbundskansler Merz lovade under sin valkampanj. De systemen skulle skapa det tryck på Putin som krävs för att få ett fredsfördrag undertecknat.

– Men stödet har samtidigt varit stadigt och välvilligt. Det håller oss fungerande under den enorma pressen.

Även det ekonomiska stödet från Sverige och övriga väst har varit avgörande säger hon.

– Det har också hållit oss vid liv. Vi har ett stort budgetunderskott men EU:s senaste stödlån på 90 miljarder euro hjälper oss fortsätta, även om vi helst hade sett att vi även hade fått tillgång till de frysta ryska tillgångarna i Europa.

När det gäller stöd i form av sanktioner mot rysk handel och ekonomi har det saknats enighet i väst, menar hon. Ukraina uppskattar de sanktioner som genomförts men när Europa köper energi från Ryssland finansierar man samtidigt Rysslands krig.

– Vi är oändligt tacksamma för stödet, men det finns mer att göra.

■ **Du sa i ditt tal på Folk- och försvarskonferensen i Sälen att väst har varit för sena i sitt stöd till Ukraina, och för rädda för Putins så kallade röda linjer. Kommer det här att ändras, och vad krävs för att det ska ändras?**

– Jag anlände så sent som i går från säkerhetskonferensen i München. I vanliga fall är konferensen en plattform som gör bedömningar av säkerheten i världen och ger svaren på de mest akuta frågorna. För att vara ärlig har jag inte hört svaren på din fråga. Det finns en lista på förslag från Ukraina på vad vi behöver. Det är To-

Avgör världsordningen
”Utgången av det här kriget kommer att definiera världsordningen för generationerna som kommer efter oss.”

Svitlana Zalishchuk

mahawks, det är Taurus, det är sanktioner på sjöfart, det är förbud mot att köpa energi från Ryssland, det är åtgärder mot skuggflottan. Görs det här måste Putin sluta kriget.

– Om vi höjer priset Putin måste betala för att fortsätta kriget kommer han att vara tvingad att signera ett fredsavtal. Olyckligtvis är det inte vad som händer just nu. Och i går, från scenen, sades alla de rätta orden, men orden är långsammare än raketerna.

■ **Är du mer eller mindre optimistisk efter Münchenkonferensen?**

– Jag tycker trenden är positiv. 2022 svarade Europa med chock och i nödläge. 2023 och 2024 började man förstå utmaningarna, och vad jag har sett under 2025 och 2026 är ett uppvaknande. Man inser att kriget inte kommer att avslutas inom de mandatperioder europeiska ledare är valda för. Det här är ett hot som gäller kommande decennier. Utgången av det här kriget kommer att definiera världsordningen för generationerna som kommer efter oss.

– Vissa europeiska ledare tänker mandatperioder men Putin tänker de kommande 100 åren. Vill vi lämna över en bättre värld till våra barn, eller åtminstone en värld där de inte behöver gräva skyttegravar och bo i skyddsrum, så måste vi göra något åt det här. Jag tror Europa håller på att vakna.

JONAS KLINT

Här ska beb

Underjordiska, bombsäkra förlossningsavdelningar ska ge skydd åt kvinnor som föder barn nära den ukrainska fronten.

Energi- och byggingenjören Tommy Lindström är utsänd av Myndigheten för civilt försvar för att hjälpa till vid byggandet av nya anläggningar i Charkiv och Zaporizjzja.

– Möjligheten till trygga förlossningar är en väldigt viktig del i hela Ukrainas framtid.

■ Charkiv är Ukrainas näst största stad och ligger bara tre mil från fronten. Här, precis som i landets övriga frontnära städer, är 15 procent av alla bebisar för tidigt födda eller dödfödda. Det är dubbelt så många som i västra delen av landet.

Orsaken tros vara stressen som kriget för med sig.

– Det är flyglarm minst en tredjedel av dygnet. Då är födande kvinnor hänvisade till kallare eller andra utrymmen utan rätt vård och utrustning, säger Tommy Lindström.

Men snart kan kvinnor i Charkiv föda barn utan att behöva oroa sig för pågående artilleribeskjutning och raketattacker.

Under regionsjukhuset och ett av stadssjukhusen håller bombsäkra källarlokaler à 300 kvadratmeter vardera på att byggas om. Båda kommer innehålla samma specialistutrustning och bekvämligheter som lokalerna ovan jord.

Det innefattar föreberedelserum, förlossningsrum, kirurgavdelning och en mödravårdsdel där mammorna och bebisarna kan stanna kvar något dygn efteråt.

– I genomsnitt föds tre barn per dag vid sjukhusen. Vetskapen om att kunna föda i trygghet är jätteviktig och gör att fler kvinnor vågar stanna kvar i staden.

Bakom projekten står FN:s befolkningsfond UNFPA, som Tommy Lindström jobbar för på uppdrag av Myndigheten för civilt försvar.

Modellen i Charkiv är hämtad från Cherson i södra Ukraina, där en förlossningsklinik återuppbyggdes under jord efter att vid tre tillfällen ha blivit beskjuten med tungt artilleri. Även där hade Myndigheten

för civilt försvar (dåvarande MSB) en insatsperson som bidrog.

När Tommy Lindström kom till Ukraina i december i fjol, var det för att de underjordiska byggena i Charkiv hade kantats av problem som innebar förseningar och fördröjningar.

– UNFPA insåg att de behövde en egen ingenjör på plats som skulle hålla koll på allt och rapportera regelbundet till huvudkontoret i Kiev – och det blev jag.

Varje vecka tittar han på vad byggföretaget har gjort för att lösa de frågor som uppstod veckan innan. Det kan vara allt från elavbrott och förseningar i leveranser till alternativa tekniska lösningar. Han ser också till att tidsschemat och budget följs i UNFPA:s rapportering tillbaka till donatorerna.

Ett av projekten hade till exempel blivit fördröjt i tre månader eftersom sjukhuset var klassat som en historisk byggnad, något man inte var medveten om från början.

När bygget återupptogs i december, efter tillstånd från kulturdepartementet, kom nästa utmaning: många av rörledningarna, framför allt värmeledningarna, var kvarlevor från 1920-talet.

– Eftersom det var mitt i vintern gick det inte att stänga av värmeledningarna bara för att källaren skulle renoveras. Vi får vänta till april innan vi kan dra om ledningarna.

Dessutom gjorde den kraftiga ryska beskjutningen i samband med jul och nyår att elsystemet ofta slogs ut och arbetet stannade av.

– Men nu är det ena bygget nästan klart och det andra kommer vara klart i juni, då ska båda invigas.

I sommar ska landets fjärde bombsäkra förlossningsavdelning börja byggas, denna gång i Zaporizjzja. Med anledning av det har Tommy Lindström förlängt sitt kontrakt till november. Han säger att han aldrig tvekade.

– Födelsealen i Ukraina är bland de lägsta i världen och man beräknar att landet kommer förlora tio miljoner invånare under kriget. Så att ha möjlighet till trygga förlossningar är en väldigt viktig del i hela Ukrainas framtid.

MARIA NORELL

isar födas under jord

Tommy Lindström, fyra veckor in i ett av projekten i Charkiv. På bilden till höger ses samma plats nära färdigställandet. Invigningen av de bombsäkra förlossningsavdelningarna sker i juni.

FOTO: TOMMY LINDSTRÖM

Gröna ryggsäcken – en stor säkerhetsrisk

Det är inte bara förlossningskliniker som flyttat ner under jord i Charkiv – mycket av vardagslivet utspelar sig där.

Tommy Lindström tillbringar det mesta av fritiden i ett underjordiskt hotellrum.

■ Vanligtvis jobbar Tommy Lindström som analytiker på Energimyndigheten. Han har flera gånger varit utomlands på insatser, bland annat i Latinamerika för Ingenjörer utan gränser.

Men det är första gången han nu arbetar i ett land i krig. I Charkiv har han förmånen att bo i ett säkerhetsklassat hotellrum under mark, något han säger var avgörande för att han skulle ta tjänsten.

– Jag behöver inte rusa iväg till skyddsrum mitt i natten. Det är skönt att slippa den oron.

Bara under 2025 byggde FN underjordiska skolsalar på 65 platser i regionen. Dessa fungerar också som skyddsrum och ibland som trygghetspunkter.

Även kulturaktiviteter såsom konserter äger ofta rum i källare.

– Tyvärr uppstår en viss trötthet bland invånarna på att ständigt ta sig till skyddsrum nattetid. Ett skyddsrum ska finnas inom 400 meter från bostaden, men vintertid är det många som väljer att stanna kvar i sina hem. Det är därför Ryssland väljer att främst skicka drönare och missiler på natten – det är ren psykologisk

krigföring mot civilbefolkningen.

Säkerhetsläget gör att Tommy Lindström tillbringar en stor del av fritiden inne på hotellrummet. Ett minikök på rummet, och ett lager av förnödenheter, gör att han inte måste ta onödiga risker i en stad där flyglarmen ljuder fem till sju gånger per dygn.

För att ändå ha en aktiv fritid läser han två kurser på distans samt har en privatlärare i ukrainska.

Om situationen tillåter brukar han gå långpromenader på helgerna, gärna i stadsparken. Annars är taktiken att gå längs tunnelbanelinjer för att ha nära till skydd när flyglarmet går.

– Charkiv var tidigare universitetsstaden nummer ett i

Ukraina med 300 000 studenter, så det är en ungdomlig stad. Trots kriget finns fullt fungerande service alla dagar i veckan, och alla är trevliga och tillmötesgående.

Runt om i staden syns spår efter drönare och missiler som slagit ned. I centrum vittnar fortfarande universitetet och kyrkan vid operan om hur byggnaderna bombades respektive besköts av stridsflygplan våren 2022.

Varje dag kollar Tommy i mobilapparna 10 till 20 gånger för att göra nya säkerhetsbedömningar: vad är det för hot, i vilken riktning går det eller vad är det som har hänt?

– Senast i dag hörde jag hur luftvärnet sköt mot drönare rakt över staden. Häromdagen

träffade de en drönare så det blev en stor explosion uppe i skyn. Då trodde jag att det var en missil som slagit ner och rusade ner i skyddsrummet.

När han reste till Ukraina tog han med sig sin gröna vandringsryggsäck, som skulle bli den dagliga ryggsäcken med dator och första hjälpen-kit. Framme i Charkiv fick han snabbt veta att grön var en farlig färg, särskilt på ryggsäckar.

– Det visade sig att ryska drönare kan identifiera färger och då anta ryggsäcken som militär. En stor risk med andra ord. Det var bara att lägga undan gröna kläder och köpa en ny ryggsäck. Numera är det blått som gäller.

MARIA NORELL

Kumlas beredskap testas

■ Räddningstjänsten, Polisen, sjukvården och kommunen övade flera katastrofsce

KUMLA

Pågående dödligt våld i stadshuset och strax därpå en robotattack mot ett äldreboende inte långt därifrån.

Det var scenariot när räddningstjänsten, Polisen, ambulansen och Kumla kommun övade krisberedskap tillsammans i den unika övningen Solstorm 2026.

■ Det blev en annorlunda start på den här dagen för politiker och tjänstemän i kommunledningen. Deltagarna på ett stabsmöte i stadshuset fick ta skydd själva och samtidigt börja hantera frågorna som dök upp i samband med att beväpnade gärningsmän hade tagit sig in i stadshuset. Personer var skadade och delar av kommunledningen var tagna som gisslan i övningsscenariot.

Polisens regionala insatsstyrka var snabbt på plats och gick in i byggnaden och säkrade den, samtidigt som ambulanspersonal startade akutvård i kafeterian och förde bort figuranter med låtsasblod i ansiktena till väntande ambulanser.

Kommunala förvaltningar gick upp i stabsläge, två skolor och två förskolor i närområdet inrymdes, trygghetspunkter och en krisstödsgrupp aktiverades.

Men det var inte slut där. Krishanteringen efter PDV-larmet (pågående dödligt våld) var i full gång när det kom ett flyglarm. Då riktades fokus mot Solbackaområdet några kvarter bort, där kommunen hade påbörjat rivning av ett äldre hus.

Rivningsarbetet utnyttjades påpassligt för att få till en ännu större och mer komplex övning – räddningstjänst under höjd beredskap med skadade människor under raserade hus.

Räddningstjänsten fick med andra ord snabbt prioritera om från insatsen i stadshuset till bränderna och rasmassorna som följde efter den fiktiva robotattacken.

– Det är ett tillfälle att öva samverkan och mindset – personalens mentala beredskap för den här typen av händelser, säger Andreas Österlund, en av övningsledarna från Nerikes Brandkår.

Figuranter sminkade med fejkblod skapade en realistisk känsla under övningen.

Brandmännen fick öva på att snabbt få ut skadade från rasmassorna.

Anders Ellow, en av övningsledarna från Nerikes brandkår.

Styrkor från fyra enheter i regionen, deras insatsledare och bakre ledning hade här uppgiften att ta hand om skadade.

– Vi tar de beslut för att hjälpa skadade och drabbade som behöver tas ihop med polis och ambulans, säger Anders Ellow, en annan av övningsledarna från Nerikes brandkår.

Att öva i ett hus som håller på att rivas är givande, säger han.

– Rivningsobjekt som det här är jättenyttiga för oss. Vi har dörrförsering, långa inträngningsvägar och sökövningar på alla sätt. Just nu kliver vi på den höjda beredskapen också, när vi tänker oss att missilen har slagit ner. Det brinner och det finns skadade människor.

Frivilliga figuranter låg här och där i rasmassorna, där det bland annat fanns en upp- och nedvänd personbil.

För att göra övningen ännu mer komplex skulle brandmännen även söka i en källardel som hade sprickbildningar. Där fick man öva på så kallad stämp för att stötta upp konstruktionen. Det ingick även att vinscha bort block.

Lite senare under räddningsarbetet upptäcktes även ett så kallat CBRN-hot.

En byggnad i centrala Kumla som skulle rivas blev ett perfekt objekt för övningen under rasmassor.

I det här fallet gällde övningen en gas.

– Det väcktes en osäkerhet – var det ett kemiskt stridsmedel? Men i det här fallet handlade det om klogas från en tidigare sanering av sjukvårdsutrustning i byggnaden, säger Jan Hofmann, säkerhetsskyddschef på Kumla kommun.

Efter avslutad övning på eftermiddagen ledde han en stor samling med kommunanställda som på olika sätt hade deltagit i eller påverkats av övningen.

– I stort har det gått jättebra enligt min uppfattning. Jag har pratat med flera aktörer och det

Jan Hofmann, säkerhetsskyddschef på Kumla kommun.

är framför allt övningens magnitud som varit givande. Det är otroligt många rörliga delar när så många är inne och övar.

Övning i stor övning

scenarier samtidigt

Övning av RUHB, räddningstjänst under höjd beredskap, bland annat i att få ut människor som fastnat

FOTO: JONAS KLINT

En djupgående utvärdering av övningen kommer att göras, men redan direkt efter avslutad övning kunde han identifiera en brist.

– Tidigt på förmiddagen fanns det vissa kommunikationssvårigheter som gjorde att vi fördröjdes i hela kedjan. Det är precis därför vi behöver öva med de här aktörerna i den här skalan på det sättet vi gör. Det är där vi hittar det som skulle funkade i teorin men inte gjorde det i praktiken. När vi har en ny övning om ett år eller två ser vi om vi har blivit bättre tillsammans med andra aktörer.

JONAS KLINT

Övningen startade i Kumla stadshus där scenariot gällde pågående dödligt våld, PDV.

En av de nya RUHB-modulerna som ska öka räddningstjänsternas förmåga under höjd beredskap.

Övningen gav viktiga svar om de nya containrarna

Kumlaövningen gav viktiga svar när det gäller de nya RUHB-modulerna som räddningsregionerna ska få under 2026.

Det behövs bland annat mer information om hur personalen får ut materien på bästa sätt.

■ De nya containrarna med materiel för räddningstjänst under höjd beredskap kommer Myndigheten för civilt försvar att skicka ut till 27 räddningsregioner och räddningsskolorna i Revinge och Sandö under året.

När övningen i Kumla genomfördes i slutet av januari hade containrarna fortfarande inte börjat användas skarpt ute i landet. Erfarenheterna från övningen kommer därför att få direkt påverkan på vilken information Myndigheten för civilt försvar skickar med dem vid starten.

Övningen gick nämligen inte helt friktionsfritt – vilket var exakt vad de ansvariga ville.

– Vi öppnade bara containern. Sedan var tanken att utförarna skulle plocka ut korgarna. All materiel finns där, men vi såg en brist i hur man får ut den, säger Lynn Ranåker på Myndigheten för civilt försvar.

Materielen är packad i korgar, en del på hjul.

– Det vi såg var att de jobbade under press och prioriterade inte de två minuter det hade tagit att tömma containern för att hitta det de behövde. I stället

tog de bara ut det mest nödvändiga. När de behövde stämpa längst in i klättrade de över materielen. Hade två personer lagt två minuter var på att få ut allt först hade de haft en jättetidsvinst. Det fanns också grejer som de inte lyckades leta efter för de fick inte upp vagnarna.

Tydliga instruktioner, eventuellt i form av film, som visar hur man packar ur containern för att använda den optimalt kommer nu att tas fram.

Övningen gav också andra insikter, menar Lynn Ranåker, bland annat att övningskonceptet som sådant – som togs fram för en liknande övning i Kiruna – användes till punkt och pricka i Kumla och fungerade bra. Man har med andra ord en fungerande manual för räddningstjänster över hela landet att använda sig av för att öva.

Hon lyfter också fram vikten av att kommuner tänker på möjligheten att erbjuda övningsobjekt när man har byggnader som behöver rivas, som Kumla gjorde här.

– Då kan byggnaderna få en sista uppgift innan de rivs, säger Lynn Ranåker.

Lynn Ranåker

JONAS KLINT

Lösning sidan 26

[illegible]

Han forskar för mer rättvist skydd

Vad är egentligen ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor?

Det varierar i olika kommuner.

Brandingenjören och doktoranden Mateusz Sosnowski tar filosofin till hjälp för att komma fram till gemensamma lösningar.

■ Klimatförändringar, ökade samhällsklyftor och växande krav på resiliens gör att räddningstjänsten ställs inför svåra frågor – inte bara om teknik och resurser, utan också om rättvisa, ansvar och värdegrund.

Mateusz Sosnowski, brand- och riskhanteringsingenjör på Södertörns brandförsvär, har ägnat de senaste tre åren åt att forska på halvtid vid Kungliga tekniska högskolans filosofiska avdelning. I forskningen fokuserar han på moraliska och etiska aspekter i räddningstjänstsystemet.

– Jag vill försöka förklara hur man ska tänka för att det ska vara etiskt och rättvist, och vilka värderingar som ligger till grund för olika ställningstaganden, berättar han.

Som brandingenjör har han länge jobbat med att räkna tekniskt på olycksrisker och dra upp riktlinjer.

Han påpekar att utformningen av skydd mot olyckor är mycket djupare än att bara dyka upp med brandbilen. Det handlar om hur lagstiftningen är utformad, hur finansieringen ser ut och på vilka grunder, hur uppföljning ser ut och vem perspektiv man ska sätta i centrum.

– Till slut insåg jag att det inte går att lösa de här frågorna med en enda verktygslåda. Det är så många komplexa aspekter som behöver vägas samman. Filosofisk forskning behandlar grundläggande, ofta abstrakta frågor, som kan vara omöjliga att testa sig fram till på traditionellt vis. Framstegen ligger i att formulera och kritiskt pröva argument.

Lagen om skydd mot olyckor (LSO) slår fast att alla, oavsett var de bor, har rätt till ett tillfredsställande och likvärdigt skydd för liv, egendom och miljö.

I sin forskning placerar Mateusz Sosnowski LSO i ett större sammanhang genom att undersöka hur begreppen ”tillfredsställande” och ”likvärdigt” för-

Brandingenjören och doktoranden Mateusz Sosnowski undersöker hur grundläggande värderingar påverkar, eller i hans tycke borde påverka, skyddet mot olyckor. Målet är att politiker, myndigheter, kommuner och räddningstjänster tillsammans ska kunna skapa ett likvärdigt och tillfredsställande skydd överallt i landet.

FOTO: ANNA ÅBERG, SBFF

stås, tolkas och tillämpas.

Han menar att målstyrningen – som ger frihet att utforma det egna arbetet – kan skapa problem, särskilt ur ett kommunalt perspektiv där lokala förutsättningar, politiska prioriteringar och invånarnas behov varierar kraftigt.

– Vi ska förhålla oss till LSO samtidigt som värderingar och annan lagstiftning styr vårt arbete. I och med att vi har 290 kommuner i Sverige och nästan lika många räddningstjänster, blir det upp till respektive kommun och aktör att själv bedöma hur man tolkar begreppen och utformat skyddet, vilket blir väldigt spretigt.

Den egna arbetsplatsen får statuera exempel.

– På Södertörns brandförsvär har vi likadan riskbild med storstadsbebyggelse som våra grannar i Storstockholms brandförsvär. Vi bedömer att minimistyrkan ska vara 1+5 (ett befäl och fem brandmän), medan våra grannar har 1+6. Man kan argumentera för att det blir olika förmåga när vi kommer med en person mindre.

Ännu större blir skillnaden om man jämför med landsbygden, även inom samma räddningsregion.

– Mindre räddningstjänster

Etiska aspekter

”Jag vill försöka förklara hur man ska tänka för att det ska vara etiskt och rättvist, och vilka värderingar som ligger till grund för olika ställningstaganden.”

Mateusz Sosnowski

tvingas sätta tillfredsställandenivån utifrån vad de har råd med. Vissa räddningstjänster överväger till och med att välja bort förmågan att rökdyka.

Han föreslår att man leker med tanken att alla räddningstjänster sänker sig till samma nivå genom att ta bort rökdykarförmågan.

– Det blir likvärdigt men blir det tillfredsställande?

Mateusz Sosnowski nämner att otaliga rapporter visar att det finns en systematiskt högre risk för bränder i socioekonomiskt utsatta områden. Han säger att branden i Grenfell Tower i London 2017, där 72 personer omkom, är ett tydligt exempel på hur systemet är oetiskt och problematiskt i många lager, vilket ledde till att

katastrofen inte förhindrades.

– I grund och botten handlar det om att tillverkaren av fasaden fuskade sig till en brandklassning. Det handlar också om socioekonomiskt utsatta personer som länge klagat på att brandskyddet var dåligt i byggnaden. Trots att det inträffade i England finns många likheter med det svenska brandskyddssystemet som helhet.

Att titta på antalet tillsyner eller händelser per capita som jämförelse mellan kommuner, menar han gör att man riskerar att missa poängen.

– Om vi har identifierat stora brister någonstans där folk är utsatta, är det bättre att vi gör 500 tillsyner som får ta längre tid på de byggnaderna, än att vi gör 1000 tillsyner på ställen som redan har ett bra skydd för att marginellt förbättra det skyddet.

– Hur lång tid det tar att komma fram är också ganska irrelevant. På pappret kanske vi är framme på fem minuter, men om det är med en person som saknar förmåga, ja då hade vi kanske tjänat på att komma två minuter senare med bättre förmåga för att vi tagit med rätt saker.

Hans önskan är att förändra räddningstjänstens utvärde-

ringssätt och på sikt även LSO. I den bästa av världar skulle han vilja se en säkerhetsbalk där både politiker, myndigheter och konsulter har ett ansvar, så det inte ligger på kommunens räddningstjänst att ansvara för att det är likvärdigt.

– Om det dessutom systematiskt är så att byggreglerna är ojämna eller orättvisa, är ju inte det något som räddningstjänsten kan stå för. Det behövs ett helhetsgrepp.

Här anser han att filosofin har mycket att bidra med.

– Filosofisk begreppsanalys och kritisk granskning hjälper organisationer att utforma policies och handlingsplaner som inte bara strävar efter en teknisk perfektion, utan även tar hänsyn till mänskliga och etiska dimensioner. Det leder till ett mer robust skyddssystem, som på riktigt har förutsättningar att bli likvärdigt och tillfredsställande.

MARIA NORELL

Fotnot: På brandforsk.se går det att ta del av Mateusz Sosnowskis forskning. Förutom tre artiklar och en akademisk avhandling kommer den resultera i en populärvetenskaplig rapport på svenska, som översätter det hela till en mer konkret kontext för räddningstjänsten.

Tre AI-manipulationer av en porträttbild på Magdalena Malm.

När bilder blir vapen

■ Branschorganisation vill se satsning på bildkunnighet

Bilder kan vilseleda, manipulera och påverka – ofta utan att vi märker det.

Ytterst är det ett hot mot det svenska försvaret och demokratin.

– Frågan är akut, säger Magdalena Malm på branschorganisationen Bildkonst Sverige.

■ I en tid när bilder och videor dominerar sociala medieflöden har visuellt material blivit ett av de mest kraftfulla verktygen för att sprida desinformation.

Den tekniska utvecklingen gör att det blir allt svårare att avgöra om bilder och filmer är äkta.

– Bilder påverkar oss snabbare och mer känslomässigt än text. Man sätter ett visst filter och ljud på, en viss musik och skapar en känsla av gemenskap genom massor av olika små detaljer. Syftet från främmande makt är att få oss att känna saker som kan orsaka splittring i samhället, säger Magdalena Malm.

Hon är generalsekreterare på branschorganisationen Bildkonst Sverige, som på uppdrag

av Myndigheten för psykologiskt försvar har tagit fram en forskningsrapport med namnet Bildkunnighet och beredskap.

Den slår fast att desinformation genom bild utgör ett hot mot Sveriges psykologiska försvar och att Sverige behöver stärka samhällets förmåga att kritiskt granska bilder och AI-genererat material.

– Det pratas om läsförståelse i skolan, men ingen pratar om bildkunnighet. Det behövs en stor satsning på bildkunnigheten, det vill säga förmågan att tolka och uttrycka sig i bild, eftersom det är en central förmåga för att motstå desinformation och psykologisk påverkan.

Magdalena Malm säger att syftet med desinformation inte är att vi ska tro på EN sak, utan att ge upp för att man ändå inte fattar vad som är sant och inte.

– Om vi slutar lita helt på det vi ser på grund av den flodvåg av manipulerat material som vi möter varje dag, och det dessutom skapar splittring i samhället, har främmande makt

Med generativ AI står vi inför en flod av manipulerad visuell desinformation. Bild ur svenska dokumentären ställd av New York Times. Den skildrar filmmediets utveckling och belyser riskerna med AI-tekniken, och

lyckats. Då kommer försvarsviljan minska och demokratin urholkas.

Genom att lära sig att skapa egna bilder kan man lättare bedöma vad som är sant och inte. Hon menar att det ger en känsla av kontroll och agens.

Det är viktigt att lära sig att känna igen detaljer, kolla källor och inte minst att stanna upp innan man reagerar.

– Fundera ett varv på om det-

ta är gjort för att du ska känna precis så här? Var medveten om dina egna känslor och åsikter, och fundera på om de verkligen är dina egna eller någon annans.

Särskilt utsatta för AI-bilder, så kallade deepfakes och manipulerade filmer på sociala medier är barn och unga. För många är sociala medier såsom TikTok den främsta nyhetskällan.

De unga är också de som är bäst på att identifiera AI-bilder. Sämre är de på konsekvensanalys, vilket gör att de ofta delar vidare utan eftertanke.

Magdalena Malm understryker att det är viktigt med en kunskapshöjning i hela samhället när det kommer till att kritiskt granska bilder, inte minst hos centrala samhällsfunktioner.

– Politiker, myndigheter och aktörer inom det civila försvaret behöver förstå hur bilder fungerar, hur de produceras och hur

FAKTA

Så kan bildkunnigheten ökas

I rapporten Bildkunnighet och beredskap finns dessa rekommendationer för konkreta insatser:

■ Mediemyndigheten och Myndigheten för psykologiskt försvar bör ges i uppdrag att upprätta en fördjupad handlingsplan för hur bildkunnighet kan stärkas inom myndigheternas arbete och i samhället.

■ SVT:s arbete med bildverifiering och UR:s arbete med bildkunnighet bör stärkas.

■ SVT:s närvaro på sociala medier bör stärkas då det framför allt är där som unga tar del av nyheter.

■ Bildkunnighet i läraryrket, utbildningar och gentemot förskola, skola och gymnasiet behöver förstärkas.

■ Museer, konsthallar, biografier och informella aktörer inom bildkonst och film kan med ökade resurser också bidra till ökad bildkunnighet hos medborgarna.

FAKTA

Bildkonst Sverige

■ En ideell branschorganisation för arrangörer inom bildkonstområdet. Den omfattar allt från större konstinstitutioner och kommersiella gallerier till konsthallar, fria konstaktörer och självorganiserade verksamheter i hela landet.

■ Drivs med stöd från Kulturrådet, projektstöd och medlemsavgifter.

”Death of a fantastic machine”, be-
kan ses på SVT Play.

de påverkar. Att kunna uttrycka sig i bild är i dagen förutsättning för att fullt ut kunna delta i det demokratiska samtalet. Vi har dessutom ett riksdagsval framför oss i år och det finns stor risk för desinformation. Om vi inte ens talar om hur vi ska uppmärksamma de här sakerna så är det farligt.

Hon tillägger att det inte är rimligt att en liten branschorganisation som Bildkonst Sverige ska driva frågan eftersom det behövs strukturer och resurser.

I forskningsrapporten föreslås att Mediemyndigheten och Myndigheten för psykologiskt försvar ska göra en överblick av behoven och hur dessa ska inkorporeras i det civila försvaret.

– Det är bråttom, man måste lägga rälsen medan man kör tåget, men det finns mycket kunskap att ta vara på. Vi som är från bildkonstens och filmens organisationer bidrar gärna.

MARIA NORELL

Motståndskraften god inför höstens val

Det allvarliga säkerhetsläget kan öka risken för valpåverkan.

För närvarande är Sverige inte en huvudmåltacla för rysk informationspåverkan, men det kan ändras snabbt.

– Ryssland och andra utländska aktörer är opportunistiska, säger Jerker Sundstrand på Myndigheten för psykologiskt försvar (MPF).

■ Han är projektledare för MPF:s samlade arbete inför höstens svenska val. Bland annat har myndigheten tittat på de val som genomfördes i Europa förra året och varit i kontakt med ansvariga myndigheter i länderna.

– Vi ser två huvudsakliga syften när det handlar om valpåverkan: antingen försöker man påverka valets genomförande eller opinionen i landet.

Detta har främst skett från Ryssland, som arbetar systematiskt och med omfattande resurser.

I Tyskland spreds exempelvis falska videor om valfusk på sociala medier. Det påstods att man inte kunde rösta på vissa partier och att valsedlar förstördes, information som

Jerker Sundstrand.

har härletts till Ryssland.

– Det finns en del kända ryska påverkansnätverk eller operationer som rullar och de var aktiva i det tyska valet. Dessutom genomfördes sabotageverksamhet mot bilar i försök att smutskasta ett visst politiskt parti. Det visade sig sedan att det var ryska personer som låg bakom.

I Polen genomfördes cyberangrepp mot valadministrationen i syfte att försöka underminera förtroendet för valets själva genomförande.

Det tydligaste fallet av valpåverkan i Europa gäller Moldavien.

– Där spelade Ryssland ut hela sin hybridverktygslåda. Det handlade om olika typer av desinformation via påver-

kansnätverk och botnätverk, man hade falska läckor där det hävdades att man hade hittat komprometterande information om partier och företrädare. Det var även fall av koordinerade röstköp och så vidare.

Exakt hur stora effekterna blev är svårt att svara på. I Moldavien vann den västvänliga kandidaten, trots alla resurser som Ryssland satte in.

– Men att det har påverkan och att det är en typ av verksamhet som vi verkligen vill försöka motverka, det är helt klart.

Hur rustat är då Sverige mot liknande attacker?

Enligt MPF är motståndskraften god tack vare ett högt förtroende för myndigheter och medier, och sättet vi bedriver val på.

Här finns också ett av de högsta stöden för att fortsätta hjälpa Ukraina.

– När det gäller informationspåverkan från Ryssland vet vi att en av målsättningarna är att minska stödet för Ukraina. Det är något som vi sett i andra länder. I Sverige spelar det inte så stor roll vilka som vinner valet, stödet till Ukraina kommer att finnas kvar. Det minskar risken för att Ryssland ska ge sig på vårt val.

Samtidigt poängterar Jerker Sundstrand att Ryssland och andra utländska aktörer är opportunistiska.

– De följer vad som händer i Sverige och svensk informationsmiljö. Om det dyker upp frågor som de kan utnyttja för att öka polariseringen, kommer de haka på och dra nytta av det. Vi vet ju inte vilka typer av frågor som blir aktuella under valrörelsen, så även om vi gör bedömningen nu att Sverige inte är ett prioriterat mål, betyder inte det att ingenting kommer att hända.

Det kan också vara svårt att särskilja informationspåverkan som är riktad direkt mot valet från informationspåverkan som bedrivits över tid mot opinioner och politiska beslut. Jerker Sundstrand konstaterar att otillbörlig informationspåverkan riktas kontinuerligt mot Sverige och andra länder i väst.

Han uppmanar befolkningen att tänka efter innan man kommenterar, delar eller engagerar sig i frågor på sociala medier.

– Informationspåverkan kan dyka upp i vilken fråga som helst, men håll lite extra utkik i sådant som rör Ukraina.

MARIA NORELL

Ökad oro för angrepp från främmande makt

Oron för ett militärt angrepp och för falsk och vilseledande information från främmande makt har ökat bland den svenska befolkningen.

Samtidigt är stödet för det militära försvaret starkare än någonsin.

■ Myndigheten för psykologiskt försvar (MPF) genomför årligen undersökningen Opinioner, som belyser allmänhetens syn på försvar, säkerhet och påverkan.

Årets undersökning visar att svenskarna ser Ryssland som det största hotet. 84 procent anser att Ryssland utgör ett hot mot fred och säkerhet.

Oron för ett militärt angrepp mot Sverige har ökat

kraftigt. För 15 år sedan såg en procent det som troligt, för sju år sedan en av tio.

I dag tror en femtedel att det är mycket eller ganska troligt att ett militärt angrepp kommer att inträffa mot Sverige de kommande fem åren.

Undersökningen visar också en tendens till minskad försvarsvilja. Andelen tillfrågade som kan tänka sig att försvara Sverige med risk för sitt eget liv har minskat från 69 procent 2024 till 65 procent 2025.

Främst är det unga samt kvinnor som inte är beredda att delta i olika uppgifter inom totalförsvaret med fara för eget liv, medan män har en betydligt högre försvarsvilja.

Samtidigt är 81 procent positiva till att delta i totalförsvaret utifrån sin förmåga och sina färdigheter utan fara för eget liv.

– Även om vi ser en viss minskning i försvarsviljan så är den trots allt fortsatt hög. Men vi behöver vara medvetna om att en låg försvarsvilja riskerar att underminera både den praktiska förmågan att hantera kriser och den psykologiska motståndskraften i samhället. Om försvarsviljan är låg finns till exempel risk för att samhället blir mer mottagligt för informationspåverkan från främmande makt som syftar till att skapa misstro, rädsla eller handlingsförlamning. En befolkning som inte tror på sin egen förmåga att försvara sig

är helt enkelt lättare att manipulera, säger Magnus Hjort, generaldirektör på MPF.

För första gången innehöll undersökningen i år frågor om allmänhetens syn på i vilken utsträckning olika hotaktörer har påverkat befolkningen genom falsk och vilseledande information.

Här intar Ryssland en särställning. Hälften tror att falsk och vilseledande information därifrån har påverkat Sveriges befolkning under det senaste året.

Samtidigt finns en oro för att AI ska fortsätta att bidra till spridning av desinformation.

Hela undersökningen finns att läsa på mpf.se.

Jämställdhetspris till Kirunas räddningstjänst

Räddningstjänsten Kiruna tilldelades Svenska Jämställdhetspriset under Forum Jämställdhet.

I dag är 32 procent av den heltidsanställda operativa personalen kvinnor, landets högsta andel.

■ Ställföreträdande räddningschef Hanna Sälgfors tog emot priset på Sveriges största jämställdhetskongress som hölls i Växjö 3-4 februari.

– Vi är så glada över priset, både för räddningstjänsten i Kiruna och för branschen i stort. Jämställdhet handlar helt enkelt om att ta tillvara kompetens och vi är övertygade om att utmaningar löser vi bäst om vi möter dem med olika perspektiv och erfarenheter. Nu hoppas vi såklart att detta kan inspirera andra, och bli lika självklart överallt, sa hon i sitt tacktal.

Myndigheten för civilt försvar har regeringens uppdrag att stödja räddningstjänsten i arbetet för jämställdhet och mångfald.

Räddningschef Thomas Winnberg är tacksam för stödet.

– Ni har hjälpt oss jättemycket, genom att bland annat förlägga konferenser hit. Vi använder ju också ert material, ni ger oss verktygen, men det är vi som måste göra jobbet, säger han.

– Många gånger hör jag andra chefer klaga på myndigheten för att det finns för få kvinnor. Men om organisationerna inte anställer fler kvinnor, så kommer sannolikt inte fler kvinnor att vilja utbildas sig till brandmän heller. Det är ju mitt ansvar som arbetsgivare att se till att det händer något!

Motiveringen till priset lyder:

”Räddningstjänsten är en av Sveriges mest mansdominerade branscher. I Kiruna har ett långsiktigt och systematiskt jämställdhetsarbete stärkt kvaliteten och rustat organisationen för ett samhälle i förändring, där hela befolkningens arbetskraft tas tillvara – kvinnor som män.

Resultatet är landets mest jämställda räddningstjänst – med säkrad kompetensförsörjning för framtiden.

Så byggs en beredskap av alla, för alla”.

ANNIKA LINDQVIST

Den nya handlingsplanen för jämställdhet och mångfald inom räddningstjänsten innehåller bland annat konkreta åtgärder, som omklädningsrum för kvinnor.

FOTO: CHRISTIAN FERM/JOHNER

Handlingsplan för en mer attraktiv räddningstjänst

Jämställdhet och mångfald är avgörande för personalförsörjningen inom landets räddningstjänster.

Nu finns en ny handlingsplan som ska stärka arbetet.

■ År 2021 tog dåvarande MSB fram en inriktning och handlingsplan för jämställdhet och mångfald inom räddningstjänsten. Nu har inriktningen uppdaterats och en ny handlingsplan för åren 2026-2028 beslutats.

Fokus ligger på att säkerställa en fungerande personalförsörjning, vilket är en förutsättning för att räddningstjänsten ska klara sitt uppdrag.

– Vi behöver göra räddningstjänsten till en mer attraktiv arbetsgivare och bli bättre på att rekrytera från en bredare bas – både kvinnor och personer med olika kulturella bakgrunder. Vi måste också bli bättre på att behålla personalen, säger Lars Anderman, brandingenjör vid Myndigheten för civilt försvar.

Handlingsplanen innehåller en tydlig uppdelning av åtgärder: sådana som myndigheten ansvarar för, sådana som rädd-

ningstjänsterna själva ska genomföra och sådana som kräver gemensamma insatser.

Exempel på åtgärder i planen är:

■ att ta fram och införa rutiner för att säkerställa en god arbetsmiljö för gravida och ammande,

■ att följa upp hur förändringar i antagning och innehåll i SMO-utbildningen (skydd mot olyckor) påverkar jämställdhet och mångfald,

■ att genomföra kompetenshöjande insatser för att bättre kunna möta en mångfacetterad befolkning.

– Det finns ett kunskapsgap kring andra kulturers behov och syn på räddningstjänsten. I vissa fall saknas förtroende helt. Ska vi bygga en organisation som klarar både höjd beredskap och krig måste vi kunna leverera en jämlik service till alla medborgare. Forskning visar att svensk räddningstjänst inte fullt ut klarar det i dag.

För att beskriva arbetet med jämställdhet och mångfald använder Lars Anderman en tågstation som metafor.

– Många räddningstjänster står på rätt perrong, men

en del tvekar att kliva på tåget. De ser att frågan är viktig, men upplever att tid eller resurser saknas. Andra står fortfarande på fel perrong och har ännu inte sett nyttan.

Den nya handlingsplanen lägger särskilt fokus på att nå den sistnämnda gruppen.

– De behöver förstå att det här är en framgångsfaktor. Bättre rekrytering ger lägre kostnader, mer jämlik service och bättre möjligheter att möta medborgarnas behov.

Här spelar nätverk som Kvinnor inom räddningstjänsten (KIR) och Nätverket jämställd räddningstjänst (NJR) en viktig roll.

Robert Strid är förbundsdirektör och räddningschef på Gästrike räddningstjänst, som i år är ansvarig värd för NJR.

– Vi försöker delta i forum där jämställdhet och mångfald inte är huvudtemat, men där frågorna kan lyftas som en naturlig del av verksamheten. På så vis kan vi nå räddningstjän-

ter som annars inte dyker upp – kanske för att de är kritiska eller saknar förutsättningar att arbeta med frågorna.

Han lyfter mötesstrukturer inom räddningsledningssystemen, till exempel Räddning i samverkan, som viktiga ingångar.

Under året arrangerar NJR även utbildningsdagar för fysik och träningsansvariga, bland annat med fokus på hur organisationerna kan stötta medarbetare som är gravida eller i klimakteriet. Senare under året hålls också en slutkonferens i Gävle.

Robert Strid ser den uppdaterade inriktningen och handlingsplanen som en viktig signal från Myndigheten för civilt försvar. Han påpekar också att det finns bra lagstöd för arbetet man behöver göra som chef.

– I samband med myndighetens namnbyte fanns en risk att jämställdhetsfrågorna skulle hamna i skymundan. Därför är det betydelsefullt att generaldirektör Mikael Frisell har ringat in dem som viktiga. Nu är det upp till oss att omsätta detta i praktiken.

MARIA NORELL

Robert Strid.

Allvarliga brister i Sveriges cybersäkerhetsarbete

Flera av de 300 organisationerna i offentlig förvaltning som deltagit i Cybersäkerhetskollen 2025 saknar grundläggande delar i ett systematiskt cybersäkerhetsarbete.

■ Genom Cybersäkerhetskollen följer Myndigheten för civilt försvar upp och redovisar nivån på det systematiska cybersäkerhetsarbetet hos samhällsviktiga verksamheter, detta på uppdrag av regeringen. Den fjärde mätningen genomfördes mellan 23 april och 12 september 2025. Resultatet är tydligt: cybersäkerhetsnivån i Sverige behöver förbättras och takten på förbättringsarbetet öka. – Resultatet visar återigen på brister i offentlig förvalt-

nings cybersäkerhetsarbete. Det krävs nu ett tydligt engagemang från ledningsnivå, där cybersäkerhetsarbetet prioriteras och tilldelas mer resurser. Utvecklingen är inte i linje med behovet givet det säkerhetspolitiska läget, säger generaldirektör Mikael Frisell. **Cybersäkerhetskollen 2025** omfattar fyra mätningar som tillsammans speglar bredden av ett systematiskt cybersäkerhetsarbete: ■ infosäkkollen (informationssäkerhet) ■ it-säkkollen (it-säkerhet) ■ ot-säkkollen (säkerhet i operativ teknik) ■ leveranskedjekollen (säkerhet i digitala leveranskedjor). I samtliga mätningar når en majoritet av organisationerna inte den nivå som visar att

systematiskt arbete finns på plats. Av de 47 organisationer som deltagit i alla fyra mätningar har tre organisationer nått upp till den nivå som visar att de har systematiskt cybersäkerhetsarbete på plats. – Det finns exempel på organisationer som har ett resultat som motsvarar att de bedriver ett systematiskt cybersäkerhetsarbete i en enskild mätning, men har ett svagare resultat i en annan, varför ytterst få samhällsviktiga verksamheter i Sverige kan sägas arbeta systematiskt med helheten i sitt cybersäkerhetsarbete, säger Mathias Antonsson, sektionschef vid strategisk analys. **Över 300 offentliga** organisationer deltog i 2025 års mätning – det högsta antalet hittills. Däremot deltog för få pri-

vata NIS-leverantörer för att deras resultat skulle kunna analyseras och bedömas. Då stora delar samhällsviktiga verksamheter finns inom privat sektor, rekommenderar Myndigheten för civilt försvar att regeringen inför krav på att verksamhetsutövare i privat sektor deltar i Cybersäkerhetskollen 2027. **Som en del av** regeringens kraftsamling av cybersäkerhetsarbetet kommer Myndigheten för civilt försvars verksamhet inom cybersäkerhet i sommar att överföras till Nationellt cybersäkerhetscenter (NCSC) som tillhör Försvarets radioanstalt. Det innebär att NSCS också kommer överta ansvaret för Cybersäkerhetskollen.

1,5 miljarder ska stärka det civila försvaret

Myndigheten för civilt försvar tilldelar mer än 1,5 miljarder kronor till Sveriges kommuner för att utveckla deras beredskap. Medlen markerar starten på en långsiktig för-mågeutveckling.

■ Enligt överenskommelsen för kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar fördelas 649 miljoner kronor till alla Sveriges kommuner. Myndigheten för civilt försvar fördelar också 400 miljoner kronor genom ett investeringsstöd för decentraliserad försörjningsberedskap till samtliga kommuner. Ersättningen ska finansiera direkta investeringar i försörjningsberedskap eller ha en nära koppling till försörjningsberedskap. Det kan vara investeringar i fysisk infrastruktur och lager för drivmedel, livsmedel, kritiska förnödenheter och läkemedel.

Därutöver fördelas 490 miljoner kronor till kommuner med särskild betydelse för totalförsvaret. Myndigheten för civilt försvar har under hösten och vintern identifierat kommuner med särskild betydelse för totalförsvaret tillsammans med Försvarsmakten och i dialog med civilområdeskanslierna och länsstyrelserna. En del av medlen ska också gå till satsningar på ledningsplatser och särskilda samlingsplatser. Kommunerna kan räkna med fortsatta satsningar framöver. – Nu krävs det att varje kommun tar ansvar, är handlingskraftiga och med på det gemensamma arbetet med att stärka Sveriges beredskap och förmåga, säger Mikael Frisell, generaldirektör på Myndigheten för civilt försvar.

Myndigheten ska under 2026 också anskaffa materiel för att bidra till kommunernas och regionernas försörjningsberedskap. Uppdraget har en finansiell ram på 500 miljoner kronor och ska användas till investeringar i fysisk infrastruktur, lager för drivmedel, livsmedel och andra kritiska förnödenheter samt lager för läkemedel och medicinteknisk utrustning.

Rekord i åtgärder mot naturolyckor

Under 2025 fördelade Myndigheten för civilt försvar, dåvarande MSB, nästan 500 miljoner kronor till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor.

■ Bidrag lämnades till 39 kommuner för sammanlagt 46 åtgärder. Det är rekord i antalet åtgärder som fått bidrag under ett år. Statsbidraget kan sökas för att skydda bebyggelse från översvämning, ras, skred och erosion. Åtgärderna bidrar till att klimatanpassa samhället.

En kommun som söker bidrag kan få upp till 60 procent av kostnaden för åtgärden. – De flesta åtgärder som har tilldelats bidrag utförs i syfte att förebygga översvämningar. Exempel på nya kommuner som fått bidrag för skyfallsåtgärder är Båstad, Västerås och Skellefteå. Där minskas översvämningsrisken för bland annat en skola, järnvägsspår, flerbostadshus och en kyrkobyggnad. Dessutom förbättras framkomligheten för bland annat räddningstjänst, säger Ida Axelsson Wall, samordnare för statsbidraget på Myndigheten för civilt försvar.

En åtgärd mot naturolyckor som tidigare har fått stöd av Myndigheten för civilt försvar ingår i det arbete som Göteborgs stad har gjort och gör vid Packhuskajen. FOTO: JONAS KLINT/ARKIV

I Simrishamn byggs Östra kajen om för att skydda samhällsviktig verksamhet från översvännings- och erosions-skador från havet. I Norrtälje och Vingåker vidtas stabilitetsåtgärder och i Höganäs utförs erosionsåtgärder som skyddar kommunal infrastruktur och bostäder. Sedan 2022 har 1,7 miljarder

kronor betalats ut till kommuners förebyggande åtgärder mot naturolyckor. **Även under 2026** finns nästan 500 miljoner kronor till förebyggande åtgärder. De naturolyckor som omfattas av bidraget är översvämning, ras, skred och erosion. Under 2025 inkom fler an-

sökningar än tidigare år. Åtgärderna varierar i storlek och det skiljer sig åt om projekten är startklara eller om kommunen till exempel behöver söka och invänta tillstånd från miljödomstolen. Därför finns ett högt innestående söktryck på cirka 2,3 miljarder kronor.

Svårt avgöra när brand i modulhus är helt släckt

Byggnadens konstruktion och räddningstjänstens kunskap om denna är viktiga faktorer när det kommer till brand- och rökspredning vid bränder i byggnader.

Räddningstjänsten i Skellefteå fick åka tillbaka till en brandplats då branden blossat upp igen.

Olycksutredningen, som genomförts av John Östlund och Kristin Lundström, ger lärdomar som kan vara av nytta för andra.

■ Det första larmet kom in vid 22.40-tiden en kväll i oktober. Vid framkomst konstaterades att det brann i en lägenhet i ett flerbostadshus byggt av moduler i trä.

Dörren till lägenheten var fortfarande öppen och tjock brandrök ansamlades på loftgången. Styrkeledaren stängde snabbt dörren när räddningstjänsten kommit fram.

Personerna som befann sig i lägenheten hade utrymt till loftgången. Styrkan förberedde för invändig rökdykning och stegbilen ställdes samtidigt upp på baksidan för att man skulle komma åt vinden och fönstret på lägenheten.

Styrkeledaren hade tänkt använda ett pulveraggregat med 50 kilo pulver i vindsutrymmet men den aktuella stegbilen hade inte hunnit bli utrustad med aggregatet, så den planen fick överges.

Branden släcktes relativt snabbt och efter det flyttades fokus till att undersöka om branden spridits till vinden eller någon annan lägenhet.

Takplåtarna lyftes av ovanför den drabbade lägenheten och det konstaterades att ingen brandspridning skett. Ingen synlig brandspridning hade heller skett till de två intilliggande lägenheterna.

Insatsledaren lämnade över information till fastighetsägaren angående behov av efter-

bevakning och uppfattade att informationen togs emot och förstods.

Insatsen avslutades klockan 01.48 och representant för fastighetsägaren var kvar till 03.00 med sista kontroll 02.50.

Klockan 04.19 fick räddningstjänsten ett nytt larm till samma adress då en person hörde att det knastrade i en vägg och upplevde att det troligen brann på vinden. På detta larm plockade styrkan med hävaren för att vid behov kunna använda pulveraggregatet.

Detta gjordes med effektivt resultat och dämpade branden så att rökdykare kunde krypa upp på vinden för kontroll. Då visade det sig att branden fått fäste i en vägg mellan två moduler ett steg längre bort än den branddrabbade lägenheten.

De hittade även brandspridning ytterligare en modul bort, innanför panelen på ytterväggen. Släckningsarbetet fortsatte och taket öppnades upp på flera ställen för att säkerställa

3

exempel på fler erfarenheter

1 Vid utlarmning av ledningsstöd är det viktigt att det finns en tanke kring vilka uppgifter den personen ska arbeta med.

2 För att pulveraggregatet ska kunna användas effektivt krävs övning och utbildning både för brandmän och befäl. Detta bl a då det inte ger samma återkoppling av släckeffekten som vid användning av vatten.

3 Utredningen lyfter möjligheten att ha en skriftlig information som överlämnas till fastighetsägaren likt den som finns för skogsbrand.

att ingen mer brandspridning skett. Klockan 07.14 avslutades räddningsinsatsen.

Olycksutredningen innehåller diskussion och erfarenheter samt åtgärdsförslag inom fyra områden: utlarmning och framkomst, taktik och metodik,

brandspridningen samt avslut av räddningsinsats och genomförande av efterbevakning.

Brandspridningen bedöms ha varit svår att förutse. Den första branden spreds till vinden direkt ovanför den branddrabbade lägenheten men vid kontroll efter att branden släckts upptäcktes ingen mer brandspridning. Denna bedömning kan ha påverkats av att det regnade kraftigt, vilket gjorde det svårt att upptäcka subtila tecken på spridning.

Utredarnas bedömning är att det i huvudsak finns två spridningsvägar. En teori är att det skett genom att byggplast eller annat brännbart material spridits via vindsutrymmet och sedan ner i innerväggen. Befintlig lösull på vinden borde dock ha förhindrat det. Det syntes inte heller skador på takstolar eller läkt som borde funnits med den spridningen.

Den andra teorin är att spridningen skett via konstruktionen, vilket också varit fallet vid

Räddningstjänsten i Skellefteå fick åka tillbaka till brandplatsen då branden blossat upp igen.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

I utredningen konstateras att det är svårt att med säkerhet säga när en brand i modulhus är helt släckt.

Vad gäller avslut av räddningsinsats och efterbevakning föreslår utredarna att efterbevakningen bör ske i större samförstånd än vad som vanligtvis är nödvändigt, på grund av den ökade risken för svårupptäckt brandspridning.

Det är också mer motiverat att räddningstjänstens personal är kvar längre på platsen vid bränder i modulbyggnader jämfört med andra typer av byggnader.

ANNA ANDERSSON CARLIN

Erfarenheter

Anna Andersson Carlin och Mattias Sjöström medverkar under Erfarenheter med sammanfattningar av olycksundersökningar inskickade till Myndigheten för civilt försvaret samt egna arbeten. De tar gärna emot synpunkter

och tips. Du kan även kontakta myndigheten på e-post: olycksutredning@mcf.se
Undersökningarna på nätet: www.mcf.se/sv/verktyg--tjanster/olycksutredningar-fran-kommuner/

Kontakt

Anna Andersson Carlin
anna.anderssoncarlin@mcf.se

Mattias Sjöström
mattias.sjostrom@mcf.se

Artikeln nedan är en fortsättning på den som publicerades i september 2025, om den omfattande branden i Kråkeryd, och belyser särskilt riskerna vid insats i torvtäkt.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN VÄST

13

förslag till åtgärder

Riskbedömning och säkerhet

- 1 Räddningsledare ska tydligt kommunicera risker och förutsättningar.
- 2 All personal ska bidra till och kontinuerligt göra egna riskbedömningar.
- 3 Personal ska rapportera risker och avbryta insats om säkerheten inte kan garanteras.
- 4 Insatser bör inte påbörjas utan säker tillgång till vatten.
- 5 Reträttväg ska alltid finnas och vara känd.
- 6 Utbildning och övning ska tydligare betona riskbedömning och vikten av reträttväg.

Kunskap om torvbränder

- 7 En brand i en torvtäkt ska inte hanteras som en skogs- eller gräsbrand.
- 8 Utbildning bör inkludera särskilda risker och släcksvårigheter vid torvbrand.

Kompetens, utrustning och lokalisering

- 9 Personal ska ha rätt utbildning innan användning av t ex sexhjuling.
- 10 Personal ska kunna hantera fordon och känna till sin utrustning.
- 11 Kontroll av utrustning, särskilt batterinivå i radio ska ske regelbundet.
- 12 All personal bör bära skadeplatsradio.
- 13 Möjligheten för att kunna lokalisera personal ute i terräng kan förbättras, t ex genom drönare, GPS-utrustning på personal, kartstöd och IR-sökning vid behov.

Faror vid släckinsats i torvtäkt

I mitten av maj 2025 inträffade en omfattande brand vid torvtäkten i Kråkeryd, på gränsen mellan Hylte och Gislaveds kommuner.

Under insatsens inledande skede inträffade ett tillbud där en brandman ådrog sig en brännskada på handen när enheten evakuerade från sin position.

■ Flera av de senaste årens större torv-, terräng- och skogsbränder i södra Sverige har inträffat tidigt på säsongen. Bränder i torvmarker, särskilt i kombination med kraftig och varierande vind, har ofta lett till snabb och svårförutsägbär spridning. Förloppet kan i vissa situationer upplevas explosionsartat, vilket även observerades vid branden i Kråkeryd. Denna artikel är en fortsättning på artikeln som publicerades i september 2025 och belyser särskilt riskerna vid insats i torvtäkt. Under insatsens inledning tilldelades en räddningseenhet uppgiften att upprätta en be-

gränsningslinje framför brandfronten. Enheten skulle positionera sig cirka 100 meter framför branden och använda andningsapparat som självskydd. Förflyttning skedde med en sexhjuling från en annan räddningstjänstorganisation och genomfördes innan säker vattenförsörjning hade etablerats.

Vid tillfället rådde kraftig och instabil vind, vilket gjorde att brandrök och värme snabbt förändrade förutsättningarna. Enheten hamnade i tät rök med kraftigt begränsad sikt och försämrad orientering. Personalen upplevde att de plötsligt befann sig i eller nära branden, vilket krävde omedelbar reträtt. I samband med reträtten föll en brandman ner i ett dike. När brandmannen försökte ta sig upp kom dennes hand i kontakt med en brandhärd, vilket orsakade en brännskada trots skyddshandskar. Enheten lyckades därefter omgruppera och ta sig till en säker plats. Händelsen belyser de särskilda riskerna vid insatser i torv-

mark, där brandspridning kan ske snabbt och oförutsägbär, samtidigt som terräng, sikt och begränsad tillgång till släckresurser kan försvåra både insats och reträtt.

Den olycksutredning som ligger till grund för artikeln har genomförts av Räddningstjänsten Väst, där utredaren Ulrika Mårebeck särskilt har fokuserat på tillbudet. Utredningen behandlar främst de initialt genomförda riskbedömningarna, val av placering för begränsningslinje, tillgång till säker vattenförsörjning samt förutsättningarna vid brand i torvtäkt i kombination med kraftig vind. Även kommunikation, användning av terrängfordon (sexhjuling) samt personalens utbildning och kompetens analyseras. Parallellt pågår annan utredning av händelsen i stort. De framgångsfaktorer som identifieras omfattar ett väl fungerande samarbete inom den egna gruppen från Räddningstjänsten Väst och med

räddningsstyrkan från Hylte, som redan hade påbörjat insatsen. Samverkan präglades av ett lösningsorienterat arbetssätt och en gemensam inriktning utifrån rådande förutsättningar.

Vikten av efterföljande omhändertagande framhålls också, där gruppen fick återkoppling och upplevde att tillbudet togs på allvar, vilket är viktigt i ett långsiktigt säkerhetsarbete. Utredningen belyser samtidigt flera centrala lärdomar kopplade till operativ riskhantering och beslutsfattande under initiala och dynamiska förhållanden.

Insatsen utvecklades snabbt till att bli mer omfattande och komplex än vad den inledande lägesbilden visade. Personal skickades in i ett område innan grundläggande säkerhetsförutsättningar, såsom säker vattenförsörjning och tydliga reträttmöjligheter, hade säkerställts. Händelsen visar vikten av kontinuerlig och uppdaterad riskbedömning, särskilt i miljö-

er med svårförutsägbär brandförlopp, såsom torvmarker vid kraftig vind. Utredningen konstaterar att tillbudet hade potential att leda till allvarigare konsekvenser, vilket understryker betydelsen av tydliga riskbedömningar och fungerande kommunikation under insatsen.

MATTIAS SJÖSTRÖM

Fler utredningar

Torv- och skogsbranden i Kråkeryd pågick i nio dagar. Branden omfattade cirka 140 hektar och krävde resurser från åtta räddningsledningssystem, nationella resurser och frivilliga. Ett par enkätundersökningar har genomförts i syfte att identifiera och tillvarata lärdomar från hela händelsen. Dessa har genomförts både inom RäddSam Halland och tillsammans med berörda samverkansaktörer. Därutöver har en mer omfattande olycksutredning genomförts av Räddningstjänsten Storgöteborg, vilken kommer att finnas tillgänglig via www.mcf.se inom kort.

Isfacklor hör inte hemma på

■ Brandskyddsföreningen uppmanar Myndigheten för civilt försvar att ta fram

BRANDSÄKERHET

Efter den förödande nyårsbranden på en bar i Crans-Montana i Schweiz uppmanar Brandskyddsföreningen Myndigheten för civilt försvar att ta fram föreskrifter för brandsäkerheten på nattklubbar.

Det är 28 år sedan den tragiska branden vid Backaplan i Göteborg tog 63 ungdomars liv. Branden på baren Le Constellation i Crans-Montana – med hittills 40 dödsoffer och ett drygt hundratal skadade – sätter ånyo brandsäkerheten på dansställen i fokus. För att förhindra att något liknande händer bör brandsäkerheten förtydligas.

I Sverige har vi redan i dag ett väl utvecklat regelverk för det byggnadstekniska brandskyddet, men förutsättningar förändras över tid. Lokaler byggs om och verksamheter utvecklas och nya risker tillkommer, vilket kan göra att ett tidigare tillräckligt brandskydd plötsligt har omintetgjorts.

Efter branden i hotell Borg-holm 2004 fick Räddningsverket (numera Myndigheten för civilt försvar) i uppdrag att ta fram ett allmänt råd om brandskydd för hotell och pensionat (SRVFS 2008:3). Det allmänna rådet utgör ett förtydligande av hur lagkraven för den specifika verksamheten ska tolkas.

Brandskyddsföreningen vill se ett liknande förtydligande av brandsäkerheten för natt-

Tillfällig minnesplats utanför baren i Crans-Montana, där ett 40-tal personer dog i samband med nyårsfirandet.

FOTO: SERGEY PONOMAREV/THE NEW YORK TIMES/TT

klubbar och liknande verksamhet. På så sätt blir det konkret för ägare, verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheten vilka krav som gäller avseende brandsäkerheten.

Av det dryga tjugotalet allvarliga dödsbränder på nattklubbar i världen de senaste 15 åren har ca 40 procent orsakats av isfacklor eller annan pyroteknik.

Isfacklor är pyroteknik

med mycket hög värme, runt 2 000°C, som sprutar gnistor uppåt, vilket gör att de lätt når taknära material som ljudabsorbenter och dekorationer. Om en brand startar i taket kan den sprida sig mycket snabbt och ge kraftig rökutveckling – ett mönster som återkommer i flera allvarliga nattklubsbränder med pyroteknik. Konsekvenserna blir dessutom mer omfattande då

många människor försöker utrymma samtidigt och massiv rök försämrar sikt och orientering.

Alla som driver en verksamhet har ett ansvar för att hantera de brandrisker som förekommer. Att använda isfacklor eller annan pyroteknik inomhus i publika lokaler bör inte vara tillåtet med undantag från situationer där en professionell

riskanalys visar att det sker på ett säkert sätt.

I Sverige finns lagkrav på att alla ska jobba systematiskt med brandskyddet. Här ingår bland annat riskbedömning, uppföljning och underhåll av byggnadens brandskydd samt utbildning av personal.

Erfarenheter från större bränder på nattklubbar visar att miljön kan bli livsfarlig på mycket kort tid när branden

Svar direkt: Såväl byggnadstekniskt som organisatoriskt

REPLIK

Att tragedin i Schweiz inte får återupprepas är vi helt eniga om, och för att nattklubsbesökare inte ska skadas eller i värsta fall dömenar Myndigheten för civilt försvar att det behövs såväl byggnadstekniskt som organisatoriskt brandskydd.

I första hand är detta ett ansvar för den som äger eller innehar en nattklubb. Denne måste se till att byggnadens utformning motsvarar kraven, men också att det finns en

organisation som både säkerställer att brandskyddet fort-löpande kontrolleras och utvecklas. Om en brand uppstår måste personalen kunna agera för att minska konsekvenserna av brand. På så sätt kan människors liv, hälsa, egendom och miljö räddas.

I andra hand är detta ett kontrollansvar för kommunerna genom tillsyn enligt Lagen om skydd mot olyckor (LSO), där återkommande kontroller av brandskyddet syftar till att minska risken för allvarliga

konsekvenser vid brand.

De objekt som omfattas av bilagan till föreskriften MS-BFS 2021:8 om kommunal tillsyn är sådana där man på nationell nivå kan se en risk för allvarliga konsekvenser i händelse av brand och där Myndigheten för civilt försvar anser att tillsyn är särskilt viktig.

Där ingår både byggnad med publik samlingslokal samt verksamhet med stadigvarande serveringstillstånd efter klockan 23 för fler än 50 personer, som objekt som kom-

munen ska ha en tillsynsplanning för.

Vid tillsynen är det viktigt att tillsynsmyndigheten kontrollerar relevanta delar av brandskyddet, för att tillsynen ska bidra till att förhindra allvarliga konsekvenser.

Erfarenheterna från händelser som Brandskyddsföreningen nämner i sin artikel kan ge inriktning om vad som är relevant att kontrollera, så som tillgång till utrymningsvägar, ytskikt, rutiner i händelse av brand, skydd mot

brandspridning med mera.

Efter den tragiska händelsen i Schweiz är det lätt att lägga fokus på användandet av pyroteknisk utrustning, och vilja strama åt regelverket kring dessa. Myndigheten för civilt försvar ser dock en fördel med att lyfta blicken från den enskilda antändningskällan, och i stället fokusera på helheten – exempelvis möjligheten till utrymning och skydd mot brandspridning som kan vara avgörande för utgången av en brand. Om det finns ett brandskydd i skäligen

nattklubbar

föreskrifter

eskalerar. Många av dessa bränders snabba brandförlopp har berott på att det funnits lättantändligt ljudisolerande plast- eller skummaterial i taket – något som visserligen är förbjudet i Sverige, men som ändå kan förekomma på grund av okunskap.

Gemensamt för många nattklubsbränder med dödlig utgång är att personalen saknat kunskap om hur de ska bete sig när en brand uppstår.

Det finns starka vetenskapliga belägg, både från studier och olycksutredningar, som visar att personalens agerande kan vara helt avgörande för om alla gäster klarar sig eller inte. Trots det är det få nattklubbar eller barer som jobbar med den här frågan och det är inte alltid alla medarbetare får öva utrymning. Många verksamheter har dessutom säsongspersonal vilket gör regelbunden utbildning av personalen ännu viktigare.

Föreskrifter från Myndigheten för civilt försvar skulle ge en tydlighet i vad som bör ingå i brandskyddsarbetet för den aktuella verksamheten samt ge verksamhetsägaren starkare incitament att utbilda personalen om riskbedömningar, utrymningsövningar och hur de ska agera vid brand.

För att skapa högre brandsäkerhet på nattklubbar och liknande riskfyllda verksamheter anser Brandskyddsföreningen att regeringen bör

ge Myndigheten för civilt försvar i uppdrag att ta fram allmänna råd där brandskyddet enligt lagen om skydd mot olyckor förtydligas för denna typ av verksamheter.

Här skulle det bland annat kunna fastställas att isfacklor, pyroteknik och liknande riskkällor inte ska få användas utan särskilda säkerhetsåtgärder. Krav på ytskikt i tak för befintliga lokaler skulle också behöva förtydligas, liksom krav på lös inredning, rutiner för utrymning, utbildning av personal och kontroll av utrymningsvägar.

När det så kallade danstillståndet nyligen slopades och ersattes av en anmälan, försvann en säkerhetskontroll från samhällets sida för de lokaler där det kan bli som allra trängst.

Genom ett förtydligande blir det lättare för både verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet att veta vilka krav som gäller avseende brandsäkerheten i denna typ av publika miljöer och vad som är ett skäligt brandskydd i den befintliga verksamheten.

MATS BJÖRS
generalsekreterare,
Brandskyddsföreningen

brandskydd behövs

omfattning kan konsekvensen av en brand minimeras oavsett orsak till brandens uppkomst.

Regelverket kring samlingslokaler är enligt oss relativt tydligt, men tyvärr förekommer det att lokaler används till sådant de inte är ämnade för. Tillgång till relevant information är viktig, men frågan är om ett allmänt råd löser problemet?

Tillsammans har den som bedriver en nattklubb, kommunen som tillsynsmyndig-

het och Myndigheten för civilt försvar ett viktigt ansvar för att så långt det går förhindra att liknande katastrofer händer igen, genom att alla parter tar ansvar inom sitt område.

Myndigheten för civilt försvar välkomnar dialogen om hur vi tillsammans kan stärka den enskilde så att denne kan ta sitt ansvar att ha ett brandskydd i skälig omfattning.

ANDERS EDSTAM
enhetschef,
Enhetsledning räddningstjänst
och farliga ämnen

Deltidsbrandmän är ofta de första – och ibland enda – som kan nå fram vid bränder, trafikolyckor, drunkningstillbud och hjärtstopp. Trots detta behandlas deras uppdrag i a-kassan som ett vanligt deltidsjobb, skriver insändarskribenten.

FOTO: ARKIV

När trygghetssystemet försvagar krisberedskapen

LARMERSÄTTNING

Sverige står inför ökade krav på beredskap, robusthet och lokal räddningsförmåga. Myndigheten för civilt försvar och regeringen talar om vikten av ett starkt civilt försvar. Samtidigt finns ett systemfel mitt i välfärdsstaten som underminerar denna ambition: arbetslöshetsförsäkringen.

Deltidsbrandmän är avgörande i majoriteten av landets kommuner. De är ofta de första – och ibland enda – som kan nå fram vid bränder, trafikolyckor, drunkningstillbud och hjärtstopp. Trots detta behandlas deras uppdrag i a-kassan som ett vanligt deltidsjobb.

Det innebär att varje larmersättning räknas som deltidsarbete och förbrukar en av de tillåtna månaderna med ersättning. Efter 14 månader upphör rätten till arbetslöshetsersättning i de månader då brandmannen deltar i räddningsinsatser.

I praktiken tvingas arbetslösa deltidbrandmän välja mellan att:

- stå kvar i räddningstjänst eller
- behålla sin ekonomiska trygghet.

Detta sker trots att uppdraget:

- är samhällskritiskt
- inte ger försörjningsbar inkomst
- kan avslutas omedelbart om heltidsarbete erbjuds
- inte hindrar tillgänglighet på arbetsmarknaden.

Riksdagen insåg problemet redan 2021 och införde undantag för beredskap och övning i arbetslöshetsförsäkringen. Men eftersom larm – själva kärnan i uppdraget – fortfarande räknas som deltidsarbete, uppnås inte skyddet i praktiken.

Konsekvensen är att Sveriges lokala räddningsförmåga urholkas. Brandmän lämnar uppdraget. Insatstider förlängs. Små kommuner drabbas hårdast. Det är en risk in-

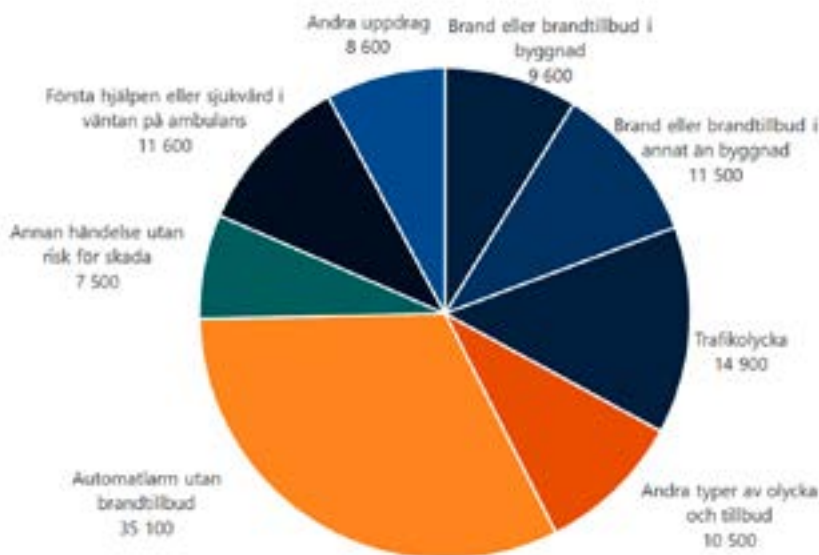
te bara för individers trygghet utan för hela den civila beredskapen.

Ett land som förbereder sig för kriser, extremväder och säkerhetshot kan inte ha ett trygghetssystem som aktivt pressar bort dem som rycker ut när det händer.

Regeringen måste nu rätta till detta systemfel. Larmersättning för deltidbrandmän måste behandlas på samma sätt som beredskap och övning i arbetslöshetsförsäkringen. Annars säger vi i praktiken: samhällsbärande uppdrag är något du får ägna dig åt – men bara om du har råd att förlora din trygghet.

FILIP ÅKERBERG
deltidsbrandman

Färre utryckningar för kommunal räddningstjänst

Under 2025 larmades räddningstjänsten till 109 300 händelser.

Det är ungefär 2 000 färre larm än 2024.

- Av de 109 300 händelserna var:
 - 21 100 bränder eller brandtillbud
 - 14 900 trafikolyckor
 - 10 500 andra typer av olyckor (utsläpp av farligt ämne, drunkning, nödställd person, naturhändelser med flera)
 - 20 200 sjukvårdslarm och andra uppdrag
 - 35 100 automatlarm utan brandtillbud
 - 7 500 händelser utan risk för skada.

– Totalt har antalet larm till räddningstjänsten minskat i många år. Framför allt har antalet trafikolyckor minskat i stort sett varje år sedan 2018, säger Anders Edstam, enhetschef på Myndigheten för civil

försvar som ansvarar för insatsstatistiken.

Han tillägger att även bränder i bostäder och andra byggnader minskar.

– För 2025 ser vi en nedgång av i stort sett alla olyckstyper, en del är väderberoende, exempelvis skogsbränder, men en annan förklaring kan också vara att det nu finns gemensamma ledningscentraler med erfarna befäl som ibland gör bedömningar att räddningstjänsten inte behöver larmas ut.

Avbränder i byggnader är det främst de små bränderna som har blivit färre, liksom antalet personer som behövt bli avtransporterade till vårdenhet.

Färre antal personer har även behövt avtransporteras till vårdenhet i samband med trafikolyckor.

Antalet omkomna i bränder var preliminärt 79 personer under 2025. Det är inom varia-

tionen de senaste 10 åren, men färre än 2024.

När det gäller bränder i skog och mark så var det norra delen av landet som drabbades mest under sommaren 2025, där blixtar antände många skogsbränder. Räddningstjänsterna har rapporterat att cirka 530 hektar skog och mark brann i Norrland.

I myndighetens statistikverktyg för bränder och olyckor finns statistik om alla händelser och uppdrag som räddningstjänsten larmats till.

Kommunerna kan använda statistiken som underlag i arbetet med skydd mot olyckor.

– Insamlingen gör att vi kan identifiera de olyckor som inträffat och de åtgärder som vidtagits. Det ger oss en samlad bild över vad som händer i samhället och för att se olycksutvecklingen över tid, säger Anders Edstam.

Gamla knep inspiration till ny odlingsbok

■ I boken ”Fatta spaden! Historisk kristidsodling för framtida skördar” tittar matkreatören Karoline Jönsson och trädgårdshistorikern Boel Nordgren bakåt för att hitta lösningar för framtiden.

Boken uppmärksammar tidigare generationers kunskap

om hur man skapar både matglädje och hemberedskap av det man har, från jord till bord.

– Med den här boken vill vi hedra och lyfta fram våra och andras fantastiska förmödrar, deras hårda arbete och knep för att ta sig igenom dyrtider. Dyrtider, eller kristider, kan se olika ut och kräva olika saker av oss. Gemensamt har de dock att de är lättare att genomleva för den som är förberedd och har något konkret att engagera sig i för att förbättra

sin situation. Att själv kunna producera mat, från det lilla fröet till en uppdukad middag är en otrolig känsla, säger författarna.

Boken förenar kulturhistoria med handfasta odlingstips och recept som tar tillvara skörden. Den vänder sig både till nybörjarodlare, till den som är intresserad av trädgårds- och kvinnohistoria, och till den som söker nygamla idéer för vardagens matlagning.

Forskning hjälper myndigheter ställa om

Myndigheter kommer nu att få hjälp att ställa om för att bidra till totalförsvaret.

Ett nytt initiativ, Forum för totalförsvaret, ska med hjälp av forskning bidra till mer motståndskraftiga myndigheter.

■ Grunden för det nya initiativet är Myndigheten för civilt försvars och Försvarsmaktens gemensamma styrdokument Utgångspunkter för totalförsvaret 2025-2030.

I styrdokumentet står det att civila verksamheter ska kunna upprätthålla viktiga samhällsfunktioner med främst egna resurser i minst två veckor efter ett angrepp mot Sverige.

Totalförsvaret ska också förbereda och planera för att under minst tre månader kunna möta ett krig i Europa och klara omställning till ett mer utdraget scenario.

– Det brådskar. Sverige utsätts i dag för hybridattacker från främmande makt hela tiden. Våra myndigheter behöver skaffa sig förmågan att kunna ställa om. Det handlar om att efterleva ett nytt regelverk. Därför gör vi den här satsningen, säger Johan Magnusson, professor i informationssystem på Göteborgs

universitet i ett pressmeddelande.

Forum för totalförsvaret består av två delar, där Göteborgs universitet ansvarar för den första och det statliga forskningsinstitutet Rise håller i den uppföljande del två.

15 personer verksamma inom kommuner, regioner och myndigheter kommer att antas som doktorander på Göteborgs universitet. Deras uppgift blir att forska om vad som hämmar omställningen i den offentliga verksamhet som de arbetar i.

Forskarutbildningen beräknas genomföras inom tre-fyra år.

I den andra delen av satsningen erbjuds ledare och nyckelpersoner inom offentlig verksamhet den utveckling av ledarskap och kompetens som behövs när myndigheter ställer om.

– I utvecklingsprogrammet coachar och utbildar vi ledningsgrupper i offentliga organisationer i hur de kan stärka sina respektive organisationers omställningsförmåga. Vi integrerar den senaste kunskapen från såväl vår egen, doktorandernas och andras forskning och stöttar ledarna, säger Carl Heath på Rise, som också är doktorand på Göteborgs universitet.

LÖSNING TJUGOFYRA

Utbildning ska ge fler beredskapssamordnare

I takt med att beredskapen behöver öka i samhället, ökar också behovet av beredskapssamordnare.
Nu startar Karlstads kommun en YH-utbildning för att möta behovet.

■ 1 januari 2027 beräknas en ny lag träda i kraft som innebär att kommuner och regioner får ett tydligare lagstadgat ansvar för beredskapen lokalt och regionalt. Det beräknas betyda att behovet av beredskapssamordnare ökar stort.

Den nya utbildningen kommer att ske på distans och utgå från Karlstads teknikcenter.

– Vi har fått medel för tre år framåt vilket är positivt då det blir kontinuitet, säger Mats Jensen, strateg vid kommunledningskontoret i Karlstad.

Utbildningen har utformats i samverkan mellan Karlstads kommun, Räddningstjänsten Karlstadsregionen samt representanter från bland annat Myndigheten för civilt försvar, Länsstyrelsen Värmland och näringslivet.

Överdirektör Anna Starbrink tog emot priset av Vad Vi Vets grundare Per Grankvist.
FOTO: ANNA HÅLLAMS

Myndigheten mottog hederspris för folkbildningsinsats

■ Myndigheten för civilt försvar har tilldelats ett hederspris av allmänbildningstjänsten Vad Vi Vet.

Motiveringen lyder:
“För sitt fleråriga arbete med att stärka folkets kunskap och Sveriges beredskap. Genom tydlig information om totalförsvaret har myndigheten aktiverat våra tankar och höjt vårt medvetande kring beredskap – en trygg folkbildningsinsats för höjd motståndskraft i en osäker värld”.

Priset delades ut på Allmänbildningens dag den 16 februari.

Varje vecka använder sig en halv miljon svenskar av Vad Vi Vet för att få koll på aktuella ämnen via sociala kanaler, nyhetsbrev, poddar och på vadlivet.se.

Utbildningen i Karlstad startar till hösten. Kommunen planerar för 20 platser, men om söktrycket är högt finns det möjlighet att ta in upp till 30 studerande.

I slutet av februari kunde man börja söka utbildningen.

Den sker på helfart i 1,5 år och ger 300 YH-poäng.

– Till att börja med får man

bra inblick i det svenska beredskapssystemet, hur systemet ser ut, vilka aktörer som finns i systemet och vilka roller de har. Sedan kommer det vara en hel del om lagstiftningen och hur den berör offentliga aktörer och näringslivet.

– Man kommer också att få lära sig grundläggande risk- och sårbarhetsanalysarbete och om

kontinuitetsplanering. Man kommer även lära sig grundläggande stabsmetodik och att planera för att genomföra övningar i verksamheten.

Karlstads kommun håller också på att ta fram en kortare utbildning för dem som redan har anställning och jobbar med frågorna.

– Tanken är att man ska kunna fortsätta ha sin anställning och studera på halvfart för att sätta de sista bitarna. Vi har sett ett stort behov av att höja förmågan för dem som finns med i olika verksamheter. Den här utbildningen kommer ge möjligheter att aktualisera sin kunskap och göra ett ännu bättre jobb.

JONAS KLINT

” Du kan inget fullt ut förrän du har lärt ut det!

Vi söker Ledningslärare mot insatsledning och brandingenjörer

Fokus på RUB och ledningskurserna (IL o RIL) men vi anpassar andra uppgifter utifrån kompetens och erfarenhet. Placeringsort är Revinge

→ www.mcf.se/jobb

Kom till Kiruna för ett jobb under norrskenet

Vi är räddningstjänsten som jobbar i snö och midnattssol, vid fjäll och älv. Nu ökar vi styrkan söker därför två insatsledare/brandingenjörer till vårt team. Välkommen in i gemenskapen!

En sak är säker.
Med oss gör du skillnad.

Sök på jobb Kiruna.se/ledigajobb

Årets blåljushjältar: Veronica Asplund på Myndigheten för civilt försvar som tog emot priset som gick till Lasse Nelson; Adam Goll Rasmussen från Svenska sjöräddningssällskapet; Henrik Dahlström, biträdande polisområdeschef i Örebro län; polisen Björn Pettersson och Nicklas Hanson Granat, ambulansen Region Stockholm. Saknas på bilden gör brandmannen Marcus Aronsson som inte var på plats vid ceremonin.

FOTO: JONAS KLINT

Årets blåljushjältar utsedda

Gott samarbete mellan blåljuspersonal är ofta det som gör att insatser får en lyckad utgång.

För att ytterligare utveckla samarbetet mellan de olika yrkesgrupperna arrangerades nyligen Samverkanskongressen.

■ Tvådagarskongressen arrangerades i mars på Scandic Infra City i Upplands Väsby. Den bestod av en mässa med utställare inom blåljussektorn, föreläsningar och workshops.

Ett i det närmaste helt perfekt exempel på lyckad samverkan fick åhörarna inblick i när personal från räddningstjänsten, Polisen och sjukvården berättade om ett fall i Söderhamn 2020, då en bil

hamnade upp och ner i en å. En flicka satt fast i bilen under vattnet men genom en heroisk insats av räddningspersonalen kunde flickan räddas till livet – trots att hon låg under vattnet i minst 17 minuter.

”Ge aldrig upp!” var deras budskap till blåljuskollegorna i hörsalen efter den gripande historien.

Ett annat budskap som framfördes på ett gripande sätt kom från den tidigare brandmannen Lasse Gustavsson.

1981 befann han sig på uppdrag i Göteborgs hamn när en stor gasexplosion inträffade. Han blev svårt brännskadad och låg nedsövd på sjukhus i två månader. Efter en lyckad rehabilitering kunde han återvända till räddningstjänsten.

Hans föreläsning handlade till stor del om vikten av kollegors stöd och att man ska våga lita på sin intuition i alla former av räddningsarbete.

För att hylla personer inom blåljussektorn som gör det där lilla extra, delade man också ut utmärkelsen Blåljushjälte till sex personer efter ett nomineringsförfarande.

Årets blåljushjältar blev: **Årets brandman:** Marcus Aronsson, Södra Älvsborgs räddningstjänst.

Marcus Aronsson, en av blåljushjältarna.

Årets ambulanssjuksköterska: Nicklas Hanson Granat, ambulansen Region Stockholm station Solna.

Årets ledare: Adam Goll Rasmussen från Svenska sjöräddningssällskapet.

Årets polis: Björn Pettersson, Polisen i Umeå.

Årets instruktör: Lasse Nelson, brandingenjör och lärare vid Myndigheten för civilt försvars skola i Revinge. Priset togs emot av Veronica Asplund.

Årets insats: De första poliserna som gick in på Campus Risbergsga, Örebro, vid masskjutningen. Priset togs emot av Henrik Dahlström, biträdande polisområdeschef i Örebro län.

JONAS KLINT

Brandmannen Lasse Gustavsson gav en inspirerande föreläsning.

I Myndigheten för civilt försvars monter fanns en ny, mobil ledningsplats som tilldrog sig intresse.